

bservant 16

Jaargang 14, 16 december 1993

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg • Redactieadres: Postbus 616, 6200 MD Maastricht • tel. 043-883174

Inhoud

Dit jaar alweer geen kruiswoordpuzzel voor onze trouwe lezers. Echter wel de uitslag van een enquête over de idealen van de student uit de jaren negentig. Heeft die nog wel idealen zal menig verstokte hippie uit de jaren zestig zich afvragen? Maar zeker, luidt de conclusie van de enquête. Alleen droomt de econoom, de jurist, de gezondheidswetenschapper, de medicus en de CWS-er van vandaag wat minder over een land zonder auto's en een wereld vol vrede. Zij zien 's nachts in hun diepe slaap, die leuke, en als het even kan goed betaalde baan. En natuurlijk ook die flitsende Mercedes, Maserati of 2CV. Om het gezellig gezin in het rijtjeshuis of het luxe leven in een penthouse niet te vergeten. Dat alles gaan ze bereiken met de bul in de hand, want die geeft, zo menen sommigen, de nodige status. Voor anderen staat de meesters- of doctorandustitel gelijk aan een leven vol luxe.

Ben je vrij?
-Voor jou altijd.

METEOR en WTMC wel verder als instituut

Twee van de drie onderzoeksscholen teruggetrokken

Nu de onderzoeksorganisatie NWO heeft geweigerd een Stimulans-subsidie te verlenen aan de drie Maastrichtse onderzoeksscholen waarvoor een aanvraag was ingediend, heeft de universiteit in overleg met de betrokken faculteiten besloten voorlopig geen pogingen te ondernemen om twee van de drie scholen door de KNAW te laten erkennen. Alleen de KNAW-aanvraag voor MENU (Metabolism and Nutrition) wordt gehandhaafd. METEOR (Maastricht School of Economics of Technology and Organizations) en WTMC (Wetenschap, Technologie en Moderne Cultuur) verdwijnen in de ijskast, althans voorzover het de plannen betreft er een onderzoeksschool van te maken. Beide plannen gaan voorlopig enkel als instituutplannen door het leven. Nadat de indieners van de drie Maastrichtse voorstellen die meedongen naar een NWO-subsidie, eind vorige week al te horen gekregen dat hun verzoek was afgewezen, hebben zij inmiddels ook gehoord waarom hun plannen te licht zijn bevonden. In een summier briefje zegt het NWO-bestuur over METEOR, de onderzoeksschool van de economische faculteit met als deelnemers de instituten Merit, Life en een aparte organisatiepoot, wordt door

het NWO-bestuur positief beoordeeld, maar het tekent daarbij aan dat de centrale thematiek ten opzichte van de vorige gelegenheden, toen Merit nog in zijn eentje de onderzoeksschool trok, geleden heeft onder de bundeling van de krachten. En ook al omdat de groep niet zo groot is, adviseert NWO aansluiting te zoeken 'bij een landelijk initiatief, maar dan met behoud van een zelfstandig programma'. Hoe cryptisch ook, voor de faculteit is die boodschap duidelijk genoeg om het plan in te trekken. Wel gaat de faculteit door met de oprichting van het instituut METEOR, omdat volgens decaan prof. J. Muysken anders het elan verloren dreigt te gaan. Dezelfde lijn wordt ook gevolgd door de faculteit Algemene Wetenschappen, die doorgaat met de oprichting van het instituut WTMC. De initiatiefnemers, de RL en de TU Twente, gaan daarover een nieuw voorstel formuleren. Behalve MENU, waarvan de RL als 'penvoerder' optreedt, heeft de universiteit nog een kleiner ijzer in het vuur. Het gaat daarbij om de onderzoeksschool voor onderwijsresearch ICO, waarvan de TU Twente als penvoerder optreedt. De onderzoeksschool Nethrisc (voor regeltechnieken) van de Rijksuniversiteit Groningen, waarin de RL als partner optrad, heeft hetzelfde lot ondergaan als METEOR en WTMC: de aanvraag om erkenning door de KNAW is ingetrokken.

Jacques Herraets

Geluk in de liefde gaat voor de student nog altijd voor geluk in de baan blijkt uit Observants grootse kerstenquête. Zie pagina 5 t/m 14 (foto Nelis Tutkey)

Aantal ingeschrevenen nadert 7500

Instroom stijgt met 3,4 procent

De instroom van nieuwe studenten is dit jaar met 3,4 procent gestegen tot 1782. Groot aandeel in deze stijging hebben internationale bedrijfskunde, een studierichting die dit jaar van start ging, en fiscaal recht. Het totaal aantal studenten dat staat ingeschreven aan de Rijksuniversiteit Limburg nadert nu, onder andere door de verhoogde instroom van eerstejaars, de grens van 7500.

De Rijksuniversiteit Limburg is populairder dan de voorzitter van het college van bestuur, drs. L. Vredevoogd, dacht. Hij had verwacht dat de instroom van eerstejaars in 1993 gelijk zou blijven aan die van 1992. Simpelweg vanwege de demografische trend, maar ook omdat een studierichting als economie volgens de prognoses veel minder studenten zou gaan aantrekken en het positieve effect van internationale bedrijfskunde op het totaal aantal eerstejaars teniet zou doen. De instroom van eerstejaars bij economie is inderdaad gedaald, blijkt nu uit de 1-decembertelling. Alleen minder sterk dan verwacht. Vorig jaar verwelkomde de economische faculteit nog 381 nieuwelingen, dit jaar waren dat er nog 331; een daling van 13,1 procent. Bij econometrie was de teruggang erger. Daar haalde men maar half zoveel eerstejaars binnen in vergelijking met vorig jaar (geen 27, maar 13 studenten). Beide dalingen worden echter ruimschoots gecompenseerd door de instroom bij internationale bedrijfskunde (117). IB zorgt er zelfs voor dat het totaal

aantal eerstejaars aan de economische faculteit stijgt. Niet alleen de economen zagen hun instroom stijgen, ook de juristen konden dit jaar 7,8 procent meer eerstejaars inschrijven (het totaal komt nu op 414 uit). Dit in tegenstelling tot vorig jaar toen de toestroom nog met 11,5 procent daalde. Oorzaak is hier in ieder geval de belangstelling voor fiscaal recht (53 studenten) die voor de eerste keer apart is genoteerd en die de lichte daling bij Nederlands recht (23 studenten) makkelijk goedmaakt. Gezondheidswetenschappen deelt ook een beetje mee in de vreugde. Daar steeg het aantal eerstejaars met 18 studenten tot een totaal van 291. Geneeskunde blijft stabiel. Logisch, want daar kan men door de numerus fixus (150) niet voor- of achteruit. Bij cultuur- en wetenschapsstudies is het een ander verhaal. Daar zet de dalende lijn van vorig jaar zich voort. Geen 121 inschrijvingen zoals in 1992, maar 108. En bij de bovenbouwstudie milieugezondheidskunde zullen ook maar weinigen verhoogd gereageerd hebben op de laatste cijfers. Daar moeten ze het dit jaar met vijfendertig procent minder instromers (totaal 23) doen dan vorig jaar.

Het totaal aantal studenten aan de Rijksuniversiteit Limburg is met 4,2 procent gestegen en komt nu uit op 7466. Deze toename is niet alleen te danken aan de verhoogde toestroom van nieuwe studenten. Oorzaak is ook de uitstroom van de relatief kleinere lichten die worden vervangen door de nieuwe en ook grotere lichten. Hoe de 1-decembertellingen van de andere universiteiten eruit zien, is pas begin januari bekend.

Riki Janssen

Dit is de laatste Observant voor Kerstmis. Het eerste nummer na de Kerst verschijnt op donderdag 6 januari 1994. De redactie wenst alle lezers prettige feestdagen.

“Selectieve universiteit is niet meer dan bezweringsformule”

De universiteiten raken internationaal achterop. Niet door geldgebrek, maar doordat ze de souplesse missen om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Op terreinen als contract- onderwijs en tele-studeren zullen ze zelfs spoedig overvleugeld worden door het hbo. Dat zegt H. Kemner, de vertrekkende voorzitter van de HBO-Raad.

Op bescherming door de politiek moeten de universiteiten niet rekenen, zo zei Kemner dezer dagen in een interview met dit blad. Regering en parlement praten wel veel, maar echt sturen kunnen ze volgens hem nauwelijks. Zelfs het recente pleidooi van de bewindslieden Ritzen en Cohen voor versterking van de universiteiten heeft volgens hem bij nader inzien niet zoveel om het lijf.

In het Hoger Onderwijs- en Onderzoekplan werd de universiteiten nog voorgespiegeld dat als ze 'selectiever' en kleiner zouden worden, hun budget beschermd zou blijven. Inmiddels blijkt dat die beloning voor zelfbeperking er niet komt: De studentenaantallen mogen een beperkt Percentage schommelen zonder dat het budget verandert. Maar dat was al zo. "Die mooie zinnestjes in het HOOP, zoals kwaliteit heeft nu eenmaal zijn prijs zijn dus louter bezweringsformules geweest", stelt Kemner.

Achteraf vindt hij de discussie over hbo en wo een schijn debat. Het heeft hoogstens de aandacht een tijd lang afgeleid. "Ik vind dat het hbo één fout heeft gemaakt: we hebben gezegd wat we willen. Dat is niet slim. Je moet gewoon dóén wat je wil." Volgens hem had het hbo nooit moeten roepen dat het gelijke ontwikkelingskansen als de universiteiten wilde. Of dat het zich zorgen maakte over de status van de eigen diploma's. Het leverde slechts politieke weerstand op.

Maar wet en budget zullen het hbo bij zijn ontwikkeling niet tegenhouden. "Onze bewegingsvrijheid is groot genoeg", vindt hij. "Binnen tien jaar zullen de hogescholen de universiteiten zelfs op enkele terreinen overvleugelen." Als voorbeeld noemt hij het contract-onderwijs, de ontwikkeling van nieuwe onderwijstechnologie en nieuwe combinaties van leren en werken. Vooral de laatste twee ontwikkelingen zullen volgens Kemner om grote aanpassingen in de organisatie van het onderwijs vragen. Hij denkt dat hogescholen daar veel beter toe in staat zijn. "De universiteiten hebben een structuur die niet meewerkt aan snelle besluitvorming." Want de macht is er versnipperd over tientallen onderdelen.

Hij volgt de universiteiten "met een zeker meededogen." Maar spreekt tegen dat het hbo hen bewust beconcurrereert. Misschien gebeurt het wel, maar het is geen drijfveer. "Als wij onze afgestudeerden een Mastersopleiding bieden, is dat omdat daar vraag

naar is. Een kwestie van marktanalyse. Maar dat is toch geen bewijs voor onze behoefte om de universiteiten na te doen?"

HOP/Frank Steenkamp

Aanpassing aio-stelsel mogelijk

Staatssecretaris Cohen acht het van belang dat de Nederlandse universiteiten "een substantieel aantal jonge onderzoekers opleidt tot goede, serieuze wetenschappers". Aanpassingen in het huidige aio-stelsel zijn echter zeker niet uitgesloten. "We moeten attent blijven op de vormgeving. Zowel inhoudelijk als financieel."

De staatssecretaris zei dit woensdagochtend na afloop van een overleg met de studentenorganisaties tegen het Hoger Onderwijs Persbureau. Cohen reageerde hiermee op het initiatief van een faculteit van de Universiteit van Amsterdam om een nog onbekend aantal toekomstige assistenten in opleiding geen werknemersstatus meer te verlenen. Hierdoor hoeft de universiteit hun geen uitkering te betalen als zij na afloop van hun contract geen werk vinden. De UvA verwacht dit jaar 6,5 miljoen gulden te moeten betalen aan werkloze ex-aio's.

Met zijn opmerkingen nuanceert Cohen nadrukkelijk de uitspraak van minister Ritzen, dat universiteiten aio's geen andere status mogen verlenen om zo te besparen op de uitkeringen. Cohen: "We moeten de aio-status in z'n geheel bekijken; financieel en inhoudelijk. Dan kan blijken dat er argumenten zijn om het aio-stelsel anders in te richten."

De wachtgelden vormen volgens Cohen wel degelijk zo'n argument. "Die vormen een probleem. Dat is duidelijk. Dan moeten we kijken wat we daar aan kunnen doen." Ook de lengte van de aanstelling - doorgaans vier jaar - kan volgens Cohen ter discussie worden gesteld, en de hoeveelheid onderwijs die een aio geeft. "Misschien moet dat minder zijn dan 25 procent. Dan moet je je echter wel realiseren dat andere mensen dat onderwijs moeten overnemen. Dat kost ook weer geld."

Hoe de veranderingen vorm kunnen krijgen, wil Cohen nog niet zeggen. Hij wil echter niet op voorhand bepaalde punten onbespreekbaar verklaren of dreigen met maatregelen, zoals het opleggen van een strafkorting of het herinvoeren van streefaantallen aio's. Hij wacht eerst het definitieve standpunt van de vereniging van universiteiten (VSNU) af. Dat verschijnt in januari. In afwachting van het VSNU-standpunt zegt Cohen het UvA-experiment "neutraal" gade te slaan. Reden tot ingrijpen is er volgens hem nog niet.

HOP/Pieter Evelein

Vakliteratuur

"Ik heb oortijn, dokter", zegt Elaine May tot Mike Nichols in een van hun befaamde dialogen.

"Doe de kleren maar uit".

"Maar dokter. Mijn kleren uit?"

"Jazeker juffrouw. Alles uit. Weet u niet dat het oor zich uitstrekt door het gehele lichaam?"

Ik ontleen dit fragment aan een boek uit 1969 van Rudy Kousbroek, die het op zijn beurt - zoals blijkt - weer aan een ander ontleende. Van Kousbroek, Krol, Grijs (toen nog Chapkis genaamd), Hermans en Karel van het Reve heb ik tijdens mijn studie méér opgestoken dan van alle echte geleerden bij elkaar. En ik denk dat er intussen weinig veranderd is: het officiële curriculum is bijzaak, zelfs als het in PGO-vorm wordt toegediend... Mag ik Kousbroek en al die anderen dus - op grond van de "uitgestrekte oorbenedering" - tot mijn vakliteratuur rekenen? Volgens het gros van ons wél. Je vraagt de boekhandel bij aankoop van wat romannetjes dan ook ongegeneerd om een rekening en laat daar "vakliteratuur" op schrijven. Zelfs beoogde cadeautjes gaan op die manier over de toonbank. Hoe moet je zo'n decembermaand anders bekostigen? Als jurist ben je daardoor bijzonder voordelig uit! Je kunt het immers zo gek niet verzinnen of er zit wel iets juridisch aan. Geen wonder dat juristen middenin de samenleving heten te

staan; voor ijle geleerdheid is dan geen plaats. Het beleven is, met andere woorden, aftrekbaar!

Zal het voor economen, medici, cultuur- en gezondheidswetenschappers anders liggen? We kunnen zelfs elkaars vakliteratuur nog aftrekken, vermoed ik! Een beroemd geschrift over de Grondwet heet bijvoorbeeld "Ongezonde lectuur". Zou het niet interessant zijn het oordeel van een medicus hierover te vernemen? Lijden beoefenaren van het staatsrecht bijvoorbeeld vaker aan kortademigheid dan beoefenaren van het volkenrecht, of zijn die laatste wellicht nóg slechter af? En doen cultuurwetenschappers er niet verstandig aan - in navolging van Stendhal - het Burgerlijk Wetboek te lezen, vooral nu daar sinds kort een nieuwe editie van bestaat (die nota bene is bekroond als het best verzorgde boek van 1992)?

Wat een voorrecht om te hebben doorgeleerd! Niet alleen hoeven we onze handen niet te gebruiken, we hoeven zelfs geen dubbele boekhouding te voeren of uit inbreken te gaan. Wat we ook doen, het is aftrekbaar. Hebben we zin in een lekker maaltje, dan plannen we een werkbespreking. Hebben we behoefte aan vakantie, dan laten we ons uitnodigen of pikken een congresje. Vervelen we ons, dan vullen we een kolommetje. Wie zeurt er nog dat we geen tijd meer hebben om ons vak bij te houden?

Reiner de Winter

Zieke student krijgt vergoeding bij lage temponorm

Studenten die wegens bijzondere omstandigheden hun temponorm niet halen, hoeven hun studiebeurs in geen geval terug te betalen. Die toezegging deed staatssecretaris Cohen woensdagochtend aan de studentenorganisaties LSVb en ISO.

Studenten die door ziekte, zwangerschap of bestuurswerk te weinig studiepunten halen, moeten volgens de wet financieel worden gesteund door hun universiteit of hogeschool. Zij dienen de studiebeurs voor de student terug te betalen aan de overheid. De instellingen hebben echter laten weten dat zij daar te weinig geld voor

hebben in hun afstudeerfondsen, zoals de auditorenfondsen sinds enige tijd heten. Cohen heeft nu toegezegd dat het ministerie van onderwijs in dat geval zal bijspringen. Waar dat geld vandaan moet komen, weet hij nog niet. In elk geval niet uit het potje voor studiefinanciering, stelde hij de studenten gerust. Anders ligt het met studenten die door bijzondere omstandigheden niet binnen vijf jaar kunnen afstuderen en daarom een beroep doen op het afstudeerfonds. Voor die studenten zijn de universiteiten en hogescholen zelf geheel verantwoordelijk, aldus Cohen. Voor hen zal hij niet bijbetalen.

HOP/Pieter Evelein

Geen extra studiefinanciering voor langere studie

De lengte van studies in het hoger onderwijs kan gaan verschillen, maar of de studiebeurzen daaraan worden aangepast is de vraag. Het ministerie van onderwijs zal in elk geval geen extra geld beschikbaar stellen voor de totale uitgaven aan studiefinanciering. Universiteiten en hogescholen hebben dit vorige week met staatssecretaris Cohen afgesproken.

De afspraak was de uitkomst van een langdurige discussie over cursusduur-differentiatie. Staatssecretaris Cohen heeft de uniforme cursusduur van vier jaar onlangs al losgelaten, onder de voorwaarde dat hij universiteiten en hogescholen geen extra geld

beschikbaar zal stellen voor langere onderwijsprogramma's. Vorige week stelde Cohen een tweede voorwaarde: er komt evenmin meer geld voor de studiebeurzen. Wel is vastgelegd dat studenten "in staat worden gesteld hun opleiding binnen voor de betreffende studielast toereikende studiefinancieringscondities af te ronden".

Wat moet worden verstaan onder "toereikend" weet geen van de betrokken overlegpartners. Volgens het ministerie van onderwijs "moet dat nog worden uitgezocht". De vereniging van universiteiten (VSNU) en de HBO-Raad beschouwen de cryptische formulering als een middel om de discussie open te houden.

Als de studieduur gaat variëren, kan de studiefinanciering op diverse manieren worden aangepast. Een mogelijkheid is om de methode 'cursusduur plus één jaar' consequent toe te passen. Wie

een driejarige studie volgt, krijgt maximaal vier jaar een beurs. Dergelijke varianten zijn technisch echter lastig uitvoerbaar. Wat te doen als een student overstapt naar een langere, of juist kortere opleiding?

Een andere optie is dat iedereen recht blijft houden op vijf jaar beurs, en dat universiteiten en hogescholen de vrijheid krijgen om voor studies van meer dan vier jaar zelf een apart beursfonds in het leven te roepen. Probleem is wel, dat staatssecretaris Cohen studenten in 14 technische studies recht wil geven op zes jaar studiefinanciering. Dat extra jaar wordt wél betaald door de overheid.

HOP, Pieter Evelein

Catharina Pijls overleden

Op 84-jarige leeftijd overleed deze week drs. Catharina Pijls. Zij schonk haar naam en vermogen aan een stichting, die een belangrijke stimulans is voor het onderzoek aan de faculteit der gezondheidswetenschappen.

Ieder jaar worden er Catharina Pijlsprizen ter waarde van tienduizend gulden verdeeld onder afgestudeerden van de verschillende studierichtingen bij gezondheidswetenschappen. Eens in de twee jaar is er een Catharina Pijlsprijs van twintigduizend gulden voor een veelbelovend onderzoeker. Tot nu toe waren er ook halfjaarlijkse subsidies voor stages. Die worden afgeschaft, als het aan de universitaire commissie van advies voor de toekenning van de prijzen ligt. Met de daardoor vrijkomende 25.000 gulden per jaar kunnen de prijzen worden opgehoogd. De Catharina Pijlsstichting is opgericht in 1985. Juffrouw 'Cathje Piels' (zo wordt haar naam uitgesproken) had net haar apotheek in Geleen gesloten, die bijna vijftig

jaar door haar werd gerund. In een interview met deze krant legde ze uit hoe ze tot haar beslissing was gekomen om haar vermogen aan de wetenschap te schenken: "Ik leef eenvoudig, ik heb geen grote behoefte en geen familie. Ik dacht; waarom zou ik mijn geld gaan bewaren voor verre erfgenamen met wie ik nauwelijks banden heb? Bovendien heb ik de wens van mijn vader opgevolgd. Die hield me altijd voor: meisje, als het je later goed gaat, help dan jonge mensen, die een goed verstand hebben, maar niet genoeg geld om zich verder te ontwikkelen. Zo leefde hij zelf ook. Hij gaf vaak iets aan kinderen uit de buurt die wilden gaan studeren, maar het moeilijk konden betalen. Hij was niet rijk, maar voelde het als een maatschappelijke verantwoordelijkheid die jonge mensen te helpen. Dat heeft hij op mij overgebracht." Bij haar dood heeft Pijls nog een fors bedrag aan de stichting nagelaten. De voorzitter van de Catharina Pijlsstichting, drs. L. Meertens, wil niet kwijt hoe groot het vermogen is dat de stichting beheert: "In ieder geval genoeg om de prijzen in de toekomst veilig te stellen."

Wim Ortjens

Collegegeld niet van beurs af

Verrekening van het collegegeld met de basisbeurs is volgens de Sociaal Economische Raad (SER) ongewenst. Dan verdwijnt het besef dat het collegegeld een bijdrage is aan de kosten van het onderwijs. Het kan studenten ook aanzetten tot fraude.

Bovendien beperkt verrekening de mogelijkheden om het collegegeld in de toekomst te differentiëren, aldus de SER. Als het collegegeld wordt verrekend met de aanvullende beurs gelden deze nadelen minder. Aan de andere kant krijgt de Informatiseringsbank (IB) er dan een taak bij. De SER schrijft dit in een advies aan minister Ritzen. De minister noemde de vervanging van het kostenbesef afgelopen voorjaar zelf ook al een nadeel. De Tweede Kamer had de minister al in december 1991 verzocht of het "zinloos rondpompen van geld" niet kan worden beëindigd. Studenten betalen enerzijds collegegeld, en ontvangen anderzijds een beurs. Dit kost de Informatiseringsbank veel extra werk.

HOP, Pieter Evelein

Jaar extra voor technische studies

Staatssecretaris Cohen zal de Tweede Kamer definitief voorstellen om de studieduur van veertien technische studies te verlengen van vier naar vijf jaar.

Het gaat om de volgende ingenieursopleidingen: technische wiskunde/technische mechanica, civiele techniek, werktuigbouwkunde, elektrotechniek, scheikundige technologie/technische scheikunde, luchtvaart- en ruimtevaarttechniek, technische natuurkunde, materiaalkunde, maritieme techniek, technische informatica, geodesie, bouwkunde, mijnbouwkunde en petroleumwinning, en industrieel ontwerpen.

Deze lijst komt overeen met een advies van de Raad van Centrale Ondernemingsorganisaties. In het Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan, dat in januari in de Tweede Kamer wordt besproken, schrijft Cohen dat de veertien opleidingen wellicht moeten worden verlengd. Zijn voorbehoud is inmiddels van de baan, zo heeft hij onlangs laten weten. Nu moet de Tweede Kamer nog akkoord gaan.

Studenten in de 14 opleidingen krijgen geen vijf, maar zes jaar een studiebeurs. De bekostiging van de technische universiteiten wordt daarentegen niet verhoogd.

HOP, Pieter Evelein

Nieuwe titel voor psychologen moet beunhazerij tegen gaan

Het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) gaat vanaf 1 januari een eigen, merkenrechtelijk beschermde titel toekennen. De wettelijk beschermde titel psycholoog die is gekoppeld aan het doctoraal examen is sinds 1 september afgeschaft. Dat heeft bij de belangenvereniging de vrees gewekt voor beunhazerij, omdat iedereen zich nu zomaar psycholoog mag noemen. Iedere afgestudeerde psycholoog komt in aanmerking voor de nieuwe titel psycholoog NIP. Voorwaarde is wel dat de kandidaat driekwart jaar praktijkervaring heeft opgedaan. Bovendien moeten twee seniorleden van het NIP daarvoor een positieve verklaring geven. Later zal nog het hebben van een basisaantekening diagnostiek als criterium worden toegevoegd. Daarvoor worden echter eerst de besprekingen met de universiteiten afgewacht over de algemene invoering van dit vak. De zesduizend psychologen die voor 1 september al lid waren van het NIP krijgen de titel zonder meer.

De laatste tijd verschijnen volgens het NIP steeds vaker advertenties in de kranten van 'psychologen' met een wat dubieuze achtergrond. Vaak is er sprake van ondeskun-

dig gebruik van psychologische therapieën in combinatie met technieken als handtekenen of handschriftanalyse. Het NIP ziet daar een serieus gevaar in voor de volksgezondheid.

"Die mensen kunnen best de nodige mensenkennis hebben, maar ze gaan met patiënten aan de slag zonder dat ze weten wat er fout kan gaan en wat ze moeten doen als er wat fout gaat," zegt R. Baneke van het NIP. Harde cijfers over het ondeskundig gebruik van de psychologie heeft hij niet, "maar iedere therapeut heeft uit zijn praktijk wel voorbeelden van het psychische leed dat eruit voortkomt."

Behalve de titel psycholoog NIP zal over enige tijd ook de titel registerpsycholoog NIP worden ingevoerd. Uitsluitend psychologen die een vervolgopleiding hebben gevolgd komen daarvoor in aanmerking. Zo'n opleiding is er nu alleen voor klinisch psychologen, maar het NIP pleit al enige tijd voor meer opleidingen in de tweede fase. Uiteindelijk moet zo'n tien procent van de doctoraal-afgestudeerden tot de top van de psychologen gaan behoren.

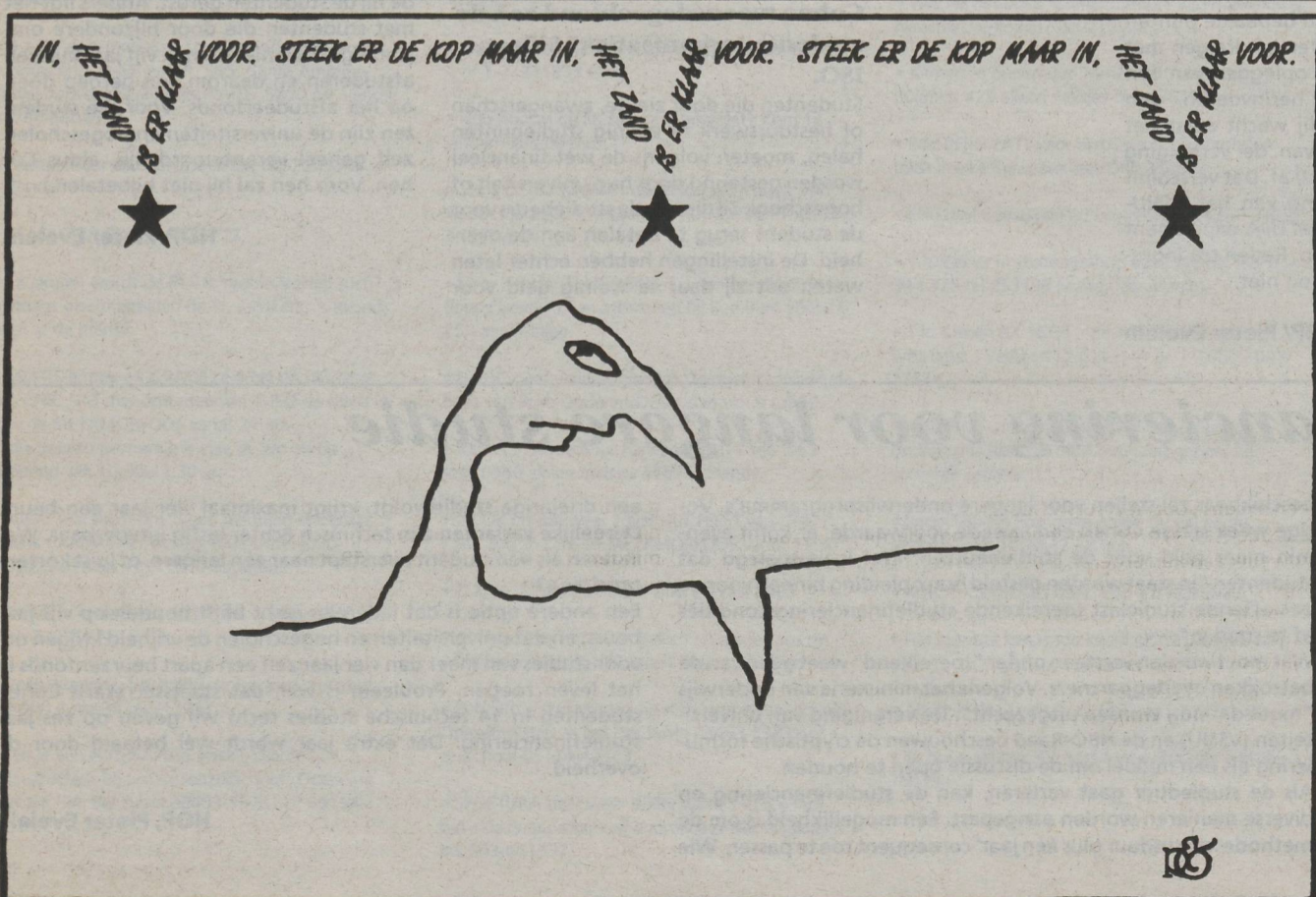
HOP, Marcel Wiegman

Onder Observatoren

Niemand houdt ervan om op de vingers te worden gekeken. De uitdrukking alleen al verwoordt irritatie. Artsen houden er misschien nog minder van dan anderen en verschuilen zich achter de patiënt: het zou de relatie verstoren als er een pottekijker in de spreekkamer zat. Toch moet het vooral wel gedaan worden: kijken in elkaars keuken, zien hoe de kok in potten roert. Het is toch te dol, als je decaden lang niet wordt gecontroleerd op het correct uitvoeren van een handeling of het adequaat uitwerken van een gedachte! Gelukkig ziet men dit in. Onder de paraplu van 'Kwaliteits Bewaking' beginnen we schoorvoetend elkaars deurmaat te betreden. Een beetje beverig nog wel en gewapend met stapels formuleringen voor 'positieve feedback', want o, jee, op kale kritiek is ons gestel niet gemaakt. Een goede zaak, dat onze medisch studenten het op-de-vingers-gekeken-woorden leren. Ze trainen hun vaardigheden onder toezienende ogen en leggen toetsen af waarbij zelfs bewegingen van de pink worden geregistreerd. Verbluffend, hoe studenten dit ondergaan; het zweet in hun handen wordt aan het begin van elk 'station' even afgewassen en daar gaan ze dan... zelfs hun denkvaardigheid wordt ten toon gespreid: "Ik let nu op de vorm van de benen, de stand van de enkel..." Wat ze daar dan precies aan zien, wordt nogal eens achterwege gelaten, maar goed. Soms roepen ze in het vuur van de vaardigheid ineens: ik begin opnieuw! Prachtig. Dat doen artsen nou nooit eens. Bij een operatie is dat misschien ook moeilijk, maar ik moet eerlijk bekennen dat ik bij een enkeltape of bij een moeilijk gesprek die behoefte wel eens heb. De vrouw van een van de professoren van onze faculteit deed het zo: ze was met een nieuwe jurk de kamer binnengekomen. Haar man reageerde niet. Ze sprak daar haar verontwaardiging over uit, maar gaf hem onmiddellijk een herkansing door te zeggen: we doen het over. Ze ging weer de gang op en kwam ten tweede male binnen! Het bewonderend fluiten dat haar vervolgens ten deel viel, stelde haar geheel en al tevreden. Onderzoek heeft uitgewezen, dat directe feedback meer impact heeft dan (na)scholing waarbij alleen de juiste informatie wordt aangeboden. Professor Pop wijdde er zijn inaugurele rede aan. De feedback gegeven door het Diagnostisch Centrum aan huisartsen ten aanzien van hun aanvragen van laboratorium-testen, leidde tot indrukwekkende gedragsveranderingen, hetgeen tot rationeler beleid en besparingen van miljoenen leidde. De kunst is echter, mensen zover te krijgen dat ze feedback verwelkomen en waarom zou ook niet hier gelden: jong geleerd, oud gedaan. Dus, vooral doorgaan met op de vingers kijken, op de lip zitten en met de neus er boven op staan als studenten 'denkelen' (= denken en handelen).

De observatorenrol is echter niet populair: saai, zegt men, steeds weer diezelfde handeling zien uitvoeren; geen vrijheid van beoordeling hebben door de aanwezigheid van een checklist, met de inhoud waarvan men het ook nog vaak niet eens is. Men wenste zich baas in eigen lijst. Gemopper alom. Maar die onvergetelijke voorvallen dan, die men anders mis zou lopen! Een student die, onbandig manoeurerend met de kruk waarop hij vlak voor de patiënt zit, zegt: 'mevrouw, kunt u uw benen even uit elkaar doen, dan kan ik beter in uw keel kijken'. En kunt u zich de ontsteltenis indenken van zowel de observator als de student toen de foto van de stembanden die beoordeeld moest worden, ineens in het niets verdween! Hij had hem in de zenuwen boven de vlamme bunsombrander gehouden. Een student die daar zelf om kan lachen is in mijn ogen extra vaardig. Maar dit gezegd hebbend... toen ik laatst in de praktijk een uitstrijkje besproeide met verbandspray en het vervolgens nog liet vallen ook, was ik blij dat ik een observatorloos station bemande!

Yvonne van Leeuwen

De idealen

Met Kerstmis wordt het goede in de mens gezocht. Luid kauwend op konijn, kalkoen, of bambiborst vraagt menigeen zich af of de wereld ten onder zal gaan aan hebzucht en honger, of uiteindelijk gered zal worden door een gong van chariteit en grootmoed. De slaghamer wordt geroerd door 's Werelds Hoop in Bange Dagen, dus aan hen het woord.

Hebben de studenten van nu nog idealen? Streven ze naar geestelijke verrijking, of verrijking alleen? Kiezen ze voor voortplanting of verrekken ze liever in vrekkige eenzaamheid? Krijgt Mattheus, de pessimist, gelijk als hij na het 33e Kerstfeest schrijft: "Wie heeft zal gegeven worden en wie niets heeft, zal nog ontnomen worden wat hij heeft." (Matt 25:28)?

De Galliërs sneden een gans open om antwoorden te vinden. Als de Ziener u openmaakt nadat u het uitgelezen Kerstdiner heeft genuttigd dat Observant u op de volgende pagina's voorschotelt, ligt het antwoord in al zijn onthustende wanorde voor hem. Hij haalt eruit, wat hij erin wilt zien.

Docenten over studenten

„Studenten blijven natuurlijk oenen, maar ach, dat waren wij vroeger toch ook?“

In de hal van de economische faculteit staat een tafeltje van Aiesec met daarachter twee jongeheren. Blazer, stropdas, vriendelijke doch vastberaden glimlach. Medestudenten (blazer, stropdas, vriendelijke doch vastgeraden glimlach) worden door hen naar de Bedrijvendag geloodst. Daar kunnen ze van de *human resources managers* (blazer stropdas enz.) horen wat er behalve die uiterlijkheden wordt verwacht van een aanstormende manager die in hun dynamische bedrijf wil komen werken. Wat gaat er door een docent heen die zelf heeft gestudeerd in een tijd dat het ideaal van de *homo academicus* of van de *kritische universiteit* nog leefde en die nu studenten voor zijn neus krijgt die niets liever willen dan zich onvoorwaardelijk overgeven aan de eisen van het bedrijfsleven of de medische beroepsgroep? Of is het geklaag over het niveau van de huidige student gewoon ouwelullenpraat van mensen die gefrustreerd zijn over wat er van hun eigen idealen terecht is gekomen?

De decaan van de economische faculteit, prof. Joan Muysken, ligt niet wakker van het conformisme dat het bovengeschetste tafeltje uitstraalt. Ook al zit hij wel eens te foeteren op studenten, wier ideaal niet verder gaat dan een groot bureau met vijf telefoontoestellen en een Porsche voor de deur, toch heeft hij er begrip voor dat studenten een buiging maken naar hun toekomstige werkgevers: „We leven niet meer in de jaren zestig, toen je nog de absolute zekerheid had dat je meteen na je afstuderen een baan kreeg, wat je ook gestudeerd had. Tegen die achtergrond kon je je permitteren lakoniek te zijn. Een *dédain* voor het bedrijfsleven, dat hoorde er gewoon bij. Eén op de twee studenten zei vroeger dat hij economie studeerde om arme mensen te helpen. Als je accountancy erbij ging doen, verzweeg je dat. Moet je nu eens komen kijken: accountancy-studenten haal je er zo uit, die gaan er prat op. Maar de baanvooruitzichten zijn dan ook sterk veranderd.“

Wie economie komt studeren alleen om zo snel mogelijk de yup uit te kunnen hangen, valt toch door de mand, zegt Muysken: „Wij hebben hier zelf een onderzoek gedaan naar studiemotivatie. Daar scoorde de interesse in het vakgebied hoger dan het geld en het carrièrevooruitzicht, maar ze scoorden wel alle drie heel hoog. Men beseft heus wel dat de vooruitzichten op een baan niet goed genoeg zijn om meteen van een hoog salaris te dromen.“

Slaafs conformisme

Muysken gelooft niet dat die bezorgdheid om ergens aan de bak te komen leidt tot een slaafs conformisme, waardoor de kritische instelling van studenten wordt onderdrukt: „De bedrijven die afkomen op zo'n dag van Aiesec, weten verdomd goed wat ze willen. Ze sturen niet voor niets dure mensen om zogenaamd vrijblijvend een sollicitatiegesprek te oefenen. Ze zijn op zoek naar assertieve mensen, die risico's durven nemen. Vandaar dat ze zeker zo belangrijk vinden wat een student naast zijn studie heeft ondernomen. Dat weten studenten ook. Ze komen wel eens binnen met een of ander vaag ideaal, maar daar helpen we ze in de loop der jaren wel van af. Zulke mensen maken de academische docent in je wakker. Je probeert ze een kritische houding bij te brengen, zowel tegenover hun eigen situatie als in de manier waarop ze op de maatschappij reflecteren.“

En het gebrek aan algemene ontwikkeling? Verdient iemand die niet weet wie de boekdrukkunst heeft uitvonden wel een

academische status? Muysken zucht: „Als je sommige docenten hier een borrel geeft, kan hij urenlang dat soort voorbeelden aanhalen. Ik heb me er ook wel eens over opgewonden dat de naam Van Agt of Den Uyl een student nauwelijks iets zegt. Maar achteraf realiseer ik me dan dat toen Den Uyl in 1973 premier was, die student nog niet was geboren. Dat soort klachten van docenten is nog nooit anders geweest. Kijk, studenten zijn natuurlijk oenen, maar dat vonden docenten vroeger ook van ons.“

1968

Ook in andere regionen van de universiteit wordt de geëngageerdheid van de kritische geesten uit de jaren zestig en zeventig gerelativeerd en de meer materiële motieven van de student uit de jaren negentig vergoelikt. „Die kritische instelling was voor een deel opgelegd studentikoos gedrag,“ zegt biofysicus dr. Wim Hermens, die in 1968 afstudeerde aan de Universiteit van Amsterdam. De Studenten Vakbeweging was toen al opgericht, Ho Chi Min leefde nog, de Maagdenhuisbezetting moest nog beginnen. „Je zag veel radicale studenten die zich na hun afstuderen naadloos aanpasten aan de burgerlijke samenleving die ze als student zo verfoeid hadden.“ Toch was de groep écht geëngageerde studenten veel groter dan nu: „Alles was aan het veranderen, we hadden het idee dat er een nieuw tijdperk begon. Wat dat betreft hebben de studenten die nu studeren, veel minder geluk. We leven in een buitengewoon saaie tijd, zonder ideologie, zonder alternatieve maatschappijvormen. Hier aan de faculteit vinden mensen zich vreselijk op omdat een broodje dat je contant afreken duurder is dan een broodje dat je met de smartcard betaalt.“

Voor Hermens staat wel vast dat met het verdwijnen van de politieke discussie de kennis van de samenleving sterk is gedaald. „Ik vind zelfs dat de kennis in het algemeen is gedaald, dat een student minder ontwikkeld is. Je kunt onmogelijk meer verlangen dat iemand een goede partij schaakt en tenminste één muziekinstrument speelt, maar toch is het jammer dat niemand er nog wakker van ligt dat hij Madame Bovary nog niet heeft gelezen. Ik heb het idee dat studenten zich op dit moment nauwelijks nog onderscheiden van willekeurig welke groep jongeren in de samenleving. Dat is op zich helemaal geen slechte zaak, het is een gevolg van de democratisering van het onderwijs, daar hebben we toen ook voor geknokt. Er valt nu eenmaal weinig te discussiëren. Waarover gaat het tegenwoordig? Over de vraag of de AOW-uitkering 65 of 70 procent moet bedragen. Misschien moet je wel concluderen dat dit een fantastische maatschappij is. Technologisch bekeken is het ook een kunststukje. Je mag blij zijn dat we elkaar niet doodschieten. Maar ik ben er wel bang voor dat die opwaartse beweging als een historisch gegeven wordt beschouwd, dat de mens er nauwelijks invloed op heeft. Je ziet aan bepaalde ontwikkelingen dat het fout loopt als je niet keihard je best blijft doen om er iets van te maken. Dat beseft voorkomt dat ik me als '68-er teleurgesteld voel omdat ik de ideale wereld niet heb bereikt waar we toen naar op weg waren.“

Verwende kinderen

De negentigers hebben dus hun tijd niet mee, maar dat is nog geen excuus voor het 'verwende kinderen syndroom' dat sommige studenten aan de dag leggen, vindt Hermens: „Waar ik me gruwelijk aan kan ergeren is als studenten hun primaire verplichtingen niet nakomen en zich daar verder niet druk over maken. Ze komen te laat in de onderwijsgroep, zeggen dat het hen spijt en komen de volgende keer weer te laat. Of ze moeten iets inleveren, maar dan hebben ze geen tijd gehad, zeggen ze.“

Gezondheids socioloog dr. Kees Schröder, die eind jaren zestig in Groningen ging studeren en daar een van de oprichters van de Groninger Studenten Bond werd, ziet de afkalving van het academisch ideaal als een historisch proces. „Wij hebben ons indertijd ook verzet tegen de freischwebende Intelligenz die aan de universiteiten heerste. Zo vrijblijvend mocht kennis niet zijn. Maar we gebruikten wel de mogelijkheden om via allerlei bij- en keuzevak-

Prof. Joan Muysken: „Achteraf realiseer ik me dan dat toen Den Uyl in 1973 premier was, die student nog niet was geboren.“ (foto Jean-Pierre Jans)

ken een zo breed mogelijke opleiding te volgen, waardoor je over de grenzen van je vak heen kon kijken en met die kennis misstanden kon verbeteren. Wij zijn erg actief geweest in de hervormingen van de storkartonfabrieken, daar leerde je tien keer meer dan in alle colleges arbeids sociologie. Maar in die tijd begon ook de beperking van de studiemogelijkheden. Het begon met het plan van Posthumus, het eindigt voorlopig met de tempobeurs en het verbod om studies te stapelen. Er zijn hier in Maastricht wel pogingen gedaan om met keuzevakken een brug te slaan tussen bijvoorbeeld gezondheidswetenschappen en geneeskunde of economie, maar in de praktijk komt daar toch weinig van terecht. Daarvoor is de opleiding te schools. Over de academische vorming van een achttienjarige die hier gezondheidswetenschappen komt studeren, hoef je niet veel illusies te hebben. Die krijgt een beroepsopleiding voor een bedrijfstak in de gezondheidszorg. Maar binnen dat vak is het wel zo dat de mensen hier een kritische kijk krijgen op de betrekkelijkheid van gezondheidszorg en op de grenzen van medisch handelen. Ik wil de afgestudeerden op zich niet beschouwen als minder kritisch, maar ik vind ze wel rustiger, minder activistisch. Maar in '69 kwam er ook een rapport uit waarin werd geconstateerd dat alles rustig was. Een maand later werd het Maagdenhuis bezet. Je hebt het ook gezien bij de kruisraketten; ineens kan de vlam weer in de pan slaan.“

In plaats van te wijzen op het gebrek aan kritische instelling van studenten moet eerst maar eens op een ander dreiging worden geattendeerd, vindt Schröder: „Waar ik me eigenlijk meer zorgen om maak zijn de inspanningen die je tegenwoordig moet doen om onderzoekopdrachten binnen te krijgen. In die sector is men erg horig geworden, omdat men wordt beheerst door de jacht op overleving.“

„Je fijn voelen, daar gaat het om”

Van de ondervraagde GW-ers rolde 85% rechtstreeks van het VWO de gezondheidswetenschappen in. Sommigen maakten even een omwegje. Anne Von Bergh, 22 jaar en tweedejaars Milieugezondheidskunde (MGK), wilde bijvoorbeeld helemaal geen GW doen. Ze wilde dierenarts worden. Sterker nog, dat was het enige wat ze wilde. Waarom weet ze niet precies. Het vak oefende gewoon een enorme aantrekkingskracht op haar uit.

Toen ze zich in het laatste jaar van de middelbare school moest inschrijven voor de universiteit, was de keuze dan ook niet moeilijk. Maar ze werd uitgeloot. 'Gelukkig' zakte ze dat jaar ook voor haar eindexamen VWO.

Helaas had ze een jaar later ook geen winnend lotnummer. Die klap kwam harder aan: "Het was echt janken toen ik die brief had opengemaakt. En grote ramp, maar ik wist helemaal niets." Omdat ze toch iets moest doen, gaf ze zich maar op voor de studie Biologie, omdat dat nog een beetje in de richting lag. Tijdens de vakantie bedacht ze dat "als ik zou gaan studeren, ik toch maar beter iets kon gaan doen waar ik echt iets aan had". Op het laatste nippertje veranderde Anne haar keuze van Biologie in Farmacie te Utrecht. "Ik dacht: misschien ga ik het nog wel leuk vinden." In het begin was het ook best wel leuk. Een beetje kliederen bij het pillen draaien was wel grappig. Maar door de overdosis scheikunde ging na een tijdje de lol eraf: "Organische chemie, fysische chemie, analytische chemie." Daar kwam nog bij dat Anne in de nieuwbouwwijk in Nieuwegein, waar ze op kamers zat in een rijtjeshuis, het ook niet erg naar haar zin had. Exit Farmacie. De zoektocht naar een andere studie begon. Maar de HTS was te schools en een interne ziekenhuisopleiding tot radio-diagnostisch laborante was het ook niet helemaal.

Uiteindelijk koos Anne voor GW in Maastricht. "Absoluut niet voor het onderwijsstelsel", tegenstelling tot veel van haar studiegenoten die dat, na de studierichting, als tweede reden opgeven voor hun komst naar het Donkere Zuiden. "Ik vond het een verschrikkelijk idee dat ik voor elke onderwijsgroep alles voorbereid zou moeten hebben en dat ik daarop gecontroleerd zou worden. Ik ben nooit een ijverige leerling geweest. Ik heb acht jaar over het VWO gedaan." Eenmaal aan de Maastrichtse studie veranderde Anne's mening over het PGO als een blad aan een boom: "Onderwijsgroepen stimuleren juist."

Rouw

Ali Mert, 20 jaar en derdejaars Biologische Gezondheidskunde (BGK), had dat voordeel allang gezien. Ook hij werd uitgeloot voor geneeskunde, maar na een niet te lange periode van rouw besloot hij om GW te proberen. Van de keuze om BGK te gaan doen heeft hij tot nu toe ook geen spijt gehad: "Het is een brede studie. Je weet best wat af van de processen die zich in het menselijk lichaam afspeelen. Je krijgt farmacologie, toxicologie enzovoort." Wat hij precies met zijn studie wil gaan doen, weet hij nog niet. "Iets met hersenen" lijkt hem wel interessant.

Eigenlijk kan het beroepspectief hem nog niet zoveel schelen. Ali kwam naar de universiteit om zichzelf te ontplooien. Net als de meerderheid van de GW-ers. Al geeft een groot deel van hen, onder wie ook Anne, de kansen op de arbeidsmarkt als eerste reden op om te gaan studeren. Die kunnen Ali vooralsnog gestolen worden: "Een goed inkomen is mooi meegenomen,

maar ik denk dat ik het met f 2000,- per maand ook wel zou redden. Persoonlijke ontplooiing is toch het belangrijkste van een wetenschappelijke opleiding." Integenstelling tot zijn studiegenoten die eerder verwachten dat hun studie hen zal voorbereiden op een wetenschappelijke of een maatschappelijke carrière, heeft Ali geestelijke verrijking het hoogst in het vaandel staan. Overigens laat het leeuwedeel van de GW-ers zich niet leiden door een snelle carrière, een goed salaris of status.

Van het verrijken van zijn geest maakt Ali serieus werk: een jaar geleden is hij toch maar geneeskunde erbij gaan studeren. Verder zit hij in de redacties van het verenigingsblad van KoKo en het faculteitsblad van BGK. In zijn vrije tijd maakt hij muziek en schrijft hij gedichten en liedjes. Meestal over liefde en verlangen. "Maar soms kan het ook over een koe in de wei gaan, hoor. Het kan alle kanten op." Kennelijk doet hij dat niet onverdienstelijk, want zelfs Observantjournalist E. Baak, die bij de Open Podium-deelnemers gevreesd en gehaat is om zijn scherpe tong, had weinig aan te merken op het optreden van Ali en zijn huisgenoot Niels tijdens het op een na laatste Open Podium.

Geluk in de liefde

Op de vraag wat hun leven gelukkig zal maken reageren de ondervraagde GW-ers eensgezind: en masse verkiezen ze geluk in de liefde boven geluk in de baan. Een leuke baan is belangrijker dan veel geld en bijna iedereen, zelfs de mannen, zit liever met een gezellig gezin in een rijtjeshuis dan alleen in een penthouse. Anne Von Bergh denkt daar als enig meisje anders over. Ze trekt een vies gezicht als ze zegt: "Het lijkt me zo benauwend, zo opgefrot 'gezellig' in een rijtjeshuis." Misschien is haar ervaring in de Nieuwegeinse nieuwbouwwijk daar debet aan.

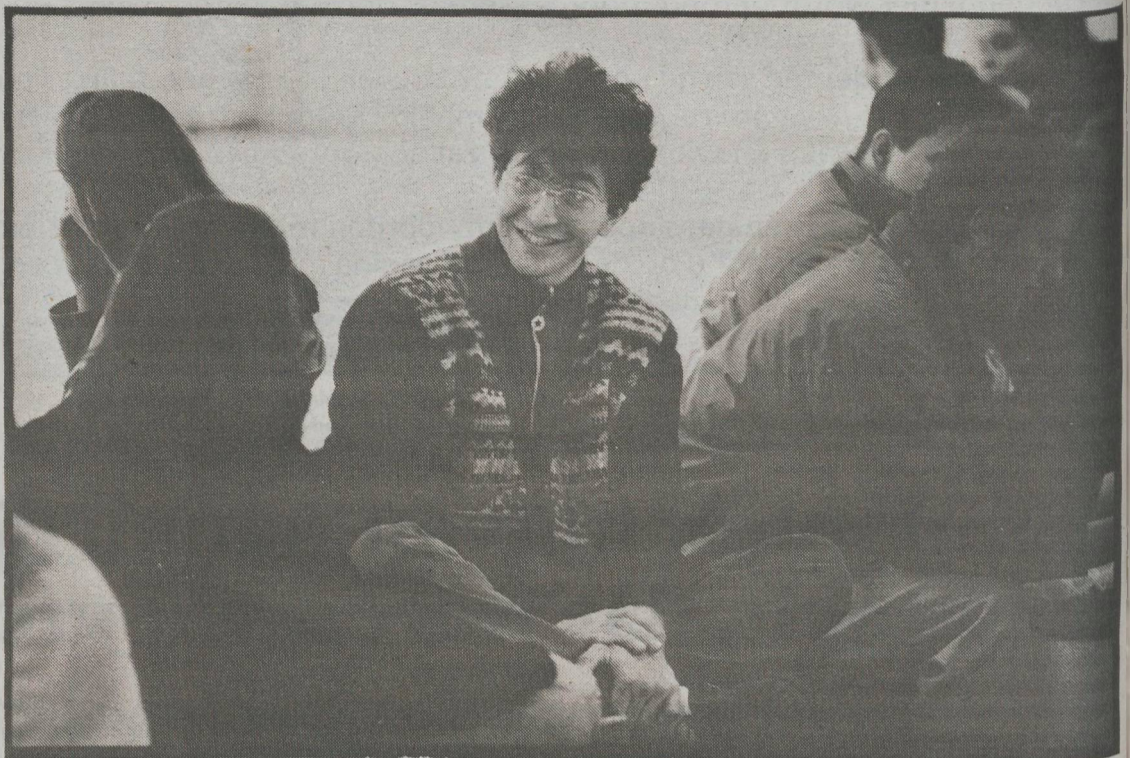
Alleen de keuze tussen intellectuele uitdaging en de zekerheid van een baan valt de GW-ers zwaar. Uiteindelijk kiest 66,6% van de vrouwen, net als Anne, voor de zekerheid van een baan, terwijl 62,5% van de mannen, onder wie natuurlijk Ali, juist meer ziet in intellectuele uitdaging.

De grootste angst van het grootste deel van de GW-studenten is dat ze over vijf jaar werkloos zullen zijn. Maar een doorzoning met blèrende kinderen een echte nachtmerrie. De dames maken zich er meer druk om dat ze overspannen zullen worden. Behalve Anne: "Ik ben er niet zo op uit om superprestaties te leveren, dus ik zal wel niet zo snel overspannen worden." Ali vind vraag dertien maar een luchtige vraag. Zijn grootste angst zou zijn als hij over vijf jaar een hekel zou hebben aan de persoon die hij geworden is.

De idealen van de meeste Gezondheidswetenschappers liggen dicht bij huis. Als hun baan aansluit op de studie zijn ze al dik tevreden. Een leuke baan met de mogelijkheid tot ontplooiing staat met stip bovenaan. Dat kan Ali niet zoveel schelen. Hij vind zijn carrière geslaagd wanneer hij zich thuisvoelt in een baan, "of die nu aansluit of niet. Je fijn voelen, daar gaat het om". Een hoger ideaal heeft hij niet: "Als ik met mijn studie iets voor de maatschappij kan betekenen voor de maatschappij, is dat natuurlijk wel mooi meegenomen".

Een eigen huis, bijvoorbeeld in Hawaii, Austin-Texas, Griekenland of Frankrijk, is na de leuke baan goede tweede. Daar zal dan wel alleen in moeten worden gebivakkeerd, want voor de meeste GW-mannen is getrouwd zijn over vijf jaar een waar schrikbeeld. En kinderen moeten ze helemaal niet. De vrouwen zien dat anders. Eén meisje ziet het zelfs als grootste voldoening als zij over vijf jaar in het huwelijksbootje zou stappen. Ali laat zich liever niet uit over samenwonen, trouwen, kinderen en een eigen huis: "Ik weet toch niet of dat later mijn grootste voldoening zal zijn?"

GW-ers lezen ongeveer 24 uur per week,

Ali Mert, derdejaars biologische gezondheidswetenschappen: „Ze kunnen wel Miami Vice afkraken, maar dat zit beter in elkaar dan the Bold and the Beautiful.” (foto Nelis Tutkey)

voornamelijk de studieboeken worden verslonden. De Volkskrant staat op een goede tweede plaats. Ook Elsevier en de Flair scoren hoog. Aan romans en poëzie komen de meeste studenten vaak niet toe. Aan hun schouwburg bezoek kan dat niet liggen, want het overgrote deel van de GW-ers gaat daar nooit naar toe. De film scoort hoger, maar het hoogst scoort toch de T.V. De mannen kijken naar sport, de vrouwen kijken het liefst naar soaps als "The Bold and the Beautiful". Daar snapt Ali niets van: "Ik vraag me wel eens af wie die scripts

schrijft. In die serie is het iedereen tegen iedereen. Intrige hier, intrige daar". Hoe kan hij dat weten als hij nooit T.V. kijkt? Op die vraag moet hij enigszins beschaamd bekennen dat hij per week toch een uur of twee naar de buis zit te turen. Naar het journaal, maar liever naar Miami Vice: "Ze kunnen wel Miami Vice afkraken, maar dat zit beter in elkaar dan the Bold and the Beautiful. Prachtig hoe Ricardo Tubbs zo'n Cubaan aan het spelen is".

Judith Kuijk

Landelijk onderzoek naar studiekeuze

Verder studeren voor persoonlijke ontplooiing en een baan

Jezelf verder ontplooien en je capaciteiten benutten. Dat zijn de belangrijkste drijfveren voor eindexamenkandidaten van het vwo om voor een universitaire studie te kiezen. Verder blijkt dat ze ook voor een vervolgstudie kiezen omdat ze nog geen zin hebben om te gaan werken en de RWW voor hen geen aantrekkelijk perspectief is. Dit blijkt uit het onderzoek 'Verder Studeren' van de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam.

Niet alleen Observant is nieuwsgierig naar wat studenten beweegt om een bepaalde studie te kiezen. Ook de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam (SEO) wil hier het fijne van weten. Zij volgt in opdracht van het ministerie van onderwijs en wetenschappen vijf jaar lang (1991-1995) eindexamenkandidaten van verschillende typen voortgezet onderwijs en ook eerstejaars en ouderejaars studenten in het hoger onderwijs. In dit onderzoek dat onder de naam 'Verder studeren' door het leven gaat, staat de studiekeuze, wat kiezen ze en waarom, van de scholieren en studenten centraal. Uit de onderzoeksresultaten van het SEO blijkt dat op dit moment bijna iedere vwo-er verder wil studeren. Op de eerste plaats om zich beter te ontplooien en de eigen capaciteiten te benutten.

Bovendien verwachten de eindexamenkandidaten dat een studie hen uit de handen van de Sociale Dienst houdt. Een bul of een hbo-diploma zal in hun ogen de kans op een baan flink vergroten en zal daarnaast ook de deur openen voor de hogere posities en de daarbij behorende riante salarissen. Eenmaal student, dan wordt de vroegere scholier wat gematigder, zeker als het toekomstig salaris ter sprake komt. De eerstejaars verwachten nog een inkomen van bijna f2900,- per maand. De ouderejaars blazen wat minder hoog van de toren en denken na het afstuderen f2663,- per maand te gaan verdienen.

Voor alle studenten blijken de interessante studiestof, de moeilijkheidsgraad van de opleiding en de geestelijke verrijking doorslaggevend geweest voor de studiekeuze. Minder belangrijk zijn het uitzicht op een betaalde baan en het perspectief op een leidinggevende functie. Natuurlijk zijn er verschillen tussen de diverse studierichtingen. Zo blijken de economen, net als de medici, zich meer te laten leiden door de hoogte van het salaris en de kans op een baan in de top van de organisatie dan bijvoorbeeld de juristen of letterkundigen en kunsthistorici. Naar verschillen op andere vlakken hebben de onderzoekers niet gezocht.

Riki Janssen

„Alles is te koop. Ook geluk en idealen”

De idealen van de economiestudent zijn: kinderen krijgen, leven in vrijheid, Bosniërs helpen, Nietzsche lezen en bijstandsmoeders een beter leven geven. Maar daar is veel geld voor nodig. En tijd, en tijd is ook geld. Dus moeten ze eerst binnen zijn, liefst voor hun vijfendertigste. Wat er dan overschiet, mag de wereld hebben.

Luuk van Meijel (22, bedrijfseconomie), Tamara Eelsing (20, internationaal management) en Rink Lycklama à Nijeholt (21, econometrie) zijn het over één ding eens: met geld is alles te koop. Sterker nog: geld is conditio sine qua non voor het vervullen van hun idealen. En geld maakt ook deel uit van Het Ideaal. Rink: "Ik zie mezelf als hoofdrolspeler in een toneelstuk van mijn eigen leven. Het decor wat daarbij hoort is nogal duur: Huizen, auto's, zeiljacht. Allemaal heel banaal, maar wel leuk."

Het woord 'geestelijke ontplooiing' wekt slechts grote hilariteit. Tamara: "Hahaha. Ik wil best culturele antropologie gaan studeren hoor, maar dan pas na mijn 35e."

Losers

Vijfendertig is een magische leeftijd. Unaniem gloort dit cijfer als ijkmoment voor succes. Voor Tamara om biologische redenen: "Ik wil nog kindertjes, maar dan moet ik eerst mijn carrière achter de rug hebben." Voor Rink heeft het meer een psychologische achtergrond: "Ik ben liever lui dan moe. Dus liefst zo snel mogelijk veel geld verdienen. Ik schat dat ik daar zo'n tien jaar voor nodig heb. En dan de rest van mijn leven met mijn reet op het strand." En bij Luuk is het een kwestie van ongeduld: "Als ik nu al zou weten dat het me niet lukt voor mijn vijfendertigste, dan word ik nog liever tramconductor."

Dat het gaat lukken, staat voor Tamara en Rink in ieder geval vast. Met een ongebreidel optimisme worden de sombere toekomstperspectieven voor economen weggevoerd.

Tamara: "Je moet gewoon vroeg beginnen met aan de weg te timmeren. Ik heb al heel wat poen in mijn eigen business gestoken, en het loopt als een trein. Ik ben bezig met network marketing. Het lijkt een heel klein beetje op een kettingbrief: je bouwt een piramide van distributeurs op en als je eenmaal bovenaan staat, dan stromen de dollars vanzelf binnen. Want je vangt van iedere verkoper die onder jouw level opereert een deel van de percentages. De sloomste sukkel deed er zes jaar over om drie ton per jaar te verdienen. Maar dat kan ook drie ton per maand worden. Ik heb geweldige veel geleerd van de boeken van Anthony Robbins. Geweldige vent, big success, 26 jaar en al multimiljonair. Houdt lezingen over positive thinking. Tweeduizend ballen voor drie dagen om ernaar te mogen luisteren. Vrienden van mij zijn er geweest, in de States. Allemaal grote hits kwamen daar, succesvolle lui, die nog succesvoller willen worden. AiBieEm-people en zo. Maar ook losers die graag winners wilden worden. Anthony zegt dat als je iets wil, dan er dan maar één manier is om dat te bereiken: to visualize it. En het werkt, geloof me. Ik krijg alles wat ik wil. Daarom ben ik ook zo optimistic over mijn toekomst. Als ik een gouden horloge van vierduizend piek wil hebben, dan ga ik naar een juwelier en haal een poster van dat horloge. Die hang ik dan boven mijn bed, en kijk er iedere dag naar. En gegarandeerd, over vier maanden heb ik dat ding."

Tamara kwakt nog met wat Engels jargon ("I'm sorry, dat gaat vanzelf als je IM studeert") over de formule voor succes. Rink houdt er eenvoudigere theorieën op na: "Ik ben niet bang dat ik niet aan de bak kom. Over een paar jaar is Nederland over-

spoeld met bejaarden en allochtonen en dan zullen er toch nog een paar economen nodig zijn om de boel draaiende te houden."

Aerdenhout

Nederland is vies, vinden Rink en Tamara. Rink heeft de VS uitverkoren als zijn toekomstige domicilie en Tamara vertrekt, als het aan haar ligt, naar de Côte d'Azur: "Je denkt toch godverdomme niet dat ik in Nederland blijf? Het meest communistische land ter wereld!" Aan de Rivièra zal ze veel van haar huidige studiegenoten treffen, want maar liefst een derde wil naar Zuid-Frankrijk. Cannes, Nice, Monaco zijn favoriet. Luuk houdt het, heel sober, op Aerdenhout: "Gezellig dorp. Mooie huizen, frisse lucht. Ik weet ook wel dat je in Nederland nooit de grote klap zult maken, maar dat hoeft voor mij ook niet. Ik wil wel binnen zijn op mijn vijfendertigste, maar dat hoeft nog niet met zo'n enorm bedrag dat ik daarna nooit meer hoeft te werken." Toen Luuk in de enquête koos voor een 'gezellig gezin in een rijtjeshuis' boven 'alleen in een penthouse', werd hoongelach zijn deel. Dat was burgerlijk, saai, conformistisch. Nee, de andere twee houden er een avontuurlijkere visie op na. Rink wil Nietzsche lezen (als hij eenmaal binnen is) en Tamara wil een Porsche.

Tranendal

De wereld is een tranendal. En daarom lezen we geen kranten. Behalve de Telegraaf, want die bericht tenminste nog eens over "een verkrachte oma van 83. Of een stervend olifantje. Dat raakt me meer dan veertigduizend dode Bosniërs", zegt Rink. Tamara haalt haar nieuws uit het weekoverzicht van RTL 4 ("een half uur en je bent weer helemaal bij") en ook zij laat zich niet van het rechte pad naar succes afbrengen door de ellende van anderen: "Als ik vijfendertig ben, dan zal ik een heleboel geld naar de derde wereld sturen."

Alleen Luuk lijkt zich het lot van de wereld enigszins aan te trekken: "Ik kan soms heel droevig worden van wat ik in de krant lees (hij wel) over de ellende in voormalig Joegoslavië. Maar ja, wat kun je eraan doen als gewone burger. Als ik nou militair was, in dienst of zo, dan zou ik er zeker naar toe gaan."

Rink, vastberaden: "Zet een groot hek om Bosnië en kijk over vijf jaar wie er nog leeft. We moeten eens ophouden met dat gezeik."

noopytruiDe idealen van Rink, Tamara en Luuk (respectievelijk puissant rijk worden, puissant rijk worden, en iets minder rijk, maar met een gezellig gezin in Aerdenhout) worden heel sterk beïnvloed door hun traumatische jeugd.

Rink: "Mijn ouders zijn gescheiden en vanaf mijn tiende heeft mijn moeder zich over mij ontfermd. Er was weinig geld. Op mijn vijftiende liep ik nog in zelfgenaaide broeken met hoog water en een gebreide prikende Snoopytrui. Als ik nieuwe schoenen nodig had, stuurde mijn moeder mij naar

zeggen de meesten. Ze zijn gaan studeren vanwege het toekomstperspectief, meer dan vanwege de behoefte aan zelfontplooiing. En als de studenten mogen kiezen uit 'intellectuele uitdaging' of 'zekerheid van een baan', kiest drie kwart voor de baan. Maar liefst een derde van de ondervraagden heeft liever een goedbetaalde, minder leuke baan dan een leuke, wat minder betaalde baan. De meeste beschouwen hun carrière als geslaagd op het moment dat het eerste miljoen op de bank staat. Het hebben van werk dat aansluit op de studie is minder belangrijk voor hen. Stelling: de studie is het middel, het Grote Geld is het doel.

Tamara: "Mee eens. Met deze studie kun je

v.l.n.r. Tamara Eelsing, Luuk van Meijel en Rink Lycklama à Nijeholt: "Als we nu eerst dat miljoen eens binnen hebben, dan komt de rest vanzelf wel." (foto Nelis Tutkey)

„Zet een groot hek om Bosnië en kijk over vijf jaar wie er nog leeft.”

mijn vader. Die stuurde me weer terug met de mededeling dat hij haar genoeg alimentatie betaalde. Mijn vader is neuroloog, dus hij zit er wel warmpjes bij. Dat sprak me toen al enorm aan. Ik zat op de havo met een vakkenpakket dat bestond uit schilderen, kleien, gymnastiek, muziek en haken of zoiets dergelijks. Toen zei mijn vader: met dit pakket word je of sociaal werker, of onderwijzer. Dat leek me verschrikkelijk. Mijn moeder zit in het onderwijs en de armoede die daar het gevolg van is, wil ik niet nog eens meemaken. Toen ben ik maar naar het VWO gegaan, mijn pakket omgegooid en, geheel tegen mijn natuur in, keihard gaan werken om mijn diploma te halen."

Tamara: "Ik heb hetzelfde meegemaakt als Rink. Mijn moeder leeft van een uitkering. Ik houd mijn hart vast als ik eraan denk hoe dat verder moet met haar als die uitkeringen steeds lager worden. Als ik heel rijk ben dan ben ik van plan mijn moeder haar leven lang te onderhouden."

Luuk: "Mijn vader was bijna nooit thuis. Hij was voorzitter van het Nederlands Verbond voor Ondernemers in de Bouwnijverheid. Ik streef zeker naar een goede baan, maar ik wil ook graag aandacht besteden aan mijn gezin. Dus echt heel erg rijk zal ik wel nooit worden."

Uit de enquête blijkt dat de economiestudenten het grote geld verkiezen boven het grote geluk. "Dat komt later vanzelf wel",

op een lekkere manier rijk worden. Daarna komen de idealen aan de beurt. Kindertjes, mijn moeder helpen en nog eens wat leuks studeren."

Luuk: "Niet mee eens. Ik heb economie gekozen omdat ik het een boeiend vak vind. Toen ik op de middelbare school een spreekbeurt gaf over de Beurskrach kwam ik erachter dat het hele economische systeem op puur vertrouwen is gebaseerd. Dat fascineerde me enorm, en nog altijd. Ik zoek in de economie de raakvlakken met de psychologie. Natuurlijk kies ik ook praktisch; als er betere perspectieven waren was ik psychologie gaan doen. Maar ik zie economie zeker niet louter als een manier om rijk te worden."

Rink: "Ik ben het met de stelling eens. Als ik mijn hart had gevolgd was ik naar de toneelacademie gegaan. Maar mijn verstand zei dat ik economie moest gaan doen. Ik ben er van overtuigd dat alles te koop is op deze wereld. Als je maar geld hebt, dan word je vanzelf gelukkig. Mijn grootste ideaal is absolute vrijheid. Maar dat kost nu eenmaal heel veel geld, want dan moet ik een onbewoond eiland kopen. Dan hoef ik niet meer te werken en kan ik mijn stereo zo hard zetten als ik wil zonder dat de burens last van mij hebben."

Wim Ortjens

Een grootse knal

Nu anderhalf jaar geleden, niet lang na elkaar, studeerden Herman en Stijn af. Twee meesters in de rechten. Met plannen. In de stationsrestaurant van Eindhoven gaat het met Herman goed. In een studentenkamer te Maastricht gaat het met Stijn niet slecht. En vijf jaar geleden, toen ging het gewoon anders. Punt.

'Onvoorstelbaar. Dat hebben we in Nederland gelukkig niet.' Bij de eerste afleveringen van L.A. Law vielen Herman regelmatig de oogkleppen af. Er hoefde maar een advocaatscherp door de bocht, een rechter of jury niet helemaal koosjer en Herman stond op. Op zoek naar sigaretten of sterke drank, onontbeerlijk bij de evaluatie van het op televisie gebodene. Natuurlijk, het was allemaal sterk overdreven. Maar in het scenarioteam van L.A. Law zaten ook juristen, wist Herman. En die schudden toch niet alles uit de mouw. Zo origineel is niemand. Herman nam zich voor alle misstanden in de advocatuur - in ieder geval in de Amerikaanse televisieversie hiervan - goed in zich op te nemen. Na zijn rechtenstudie, werkzaam bij een middelgroot advocatenkantoor, zouden zijn collega's over hem zeggen: 'Het is een goeie, gouden hartje, maar je moet hem niet tegen je hebben.' Hard en rechtvaardig, kortom. Op de bres voor de minder bedeelde en voor het geld een corrupte wethouder tussendoor. Daarvoor lagen die vijf stropdassen in de kast. De stropdassen van Stijn waren altijd een statement. Ondeskundig geknoopt en bij voorkeur gedragen op een vaal T-shirtje. Zoals bij die ene studentendemonstratie in Amsterdam of Den Haag - een van die twee. Ergens halfweg de tocht liet ik me ontvallen dat het vooral erg gezellig was. Stijn, gewapend met een spandoek, werd van die opmerking niet helemaal goed. Wat hem betrof resorteerde ik onder 'de cynische lullen'. De hopelozere gevallen, aan wie zijn desktop-folders, speeches en pleidooien in verschillende commissies niet echt waren besteed. Stijns uiterlijk vertoon werd door de jaren heen minder en zijn argumenten werden beter. Op feestjes zat hij graag in 'het serieuze hoekje'. Vaak ging het over politiek - dagelijkse stormen in een glas water, maar Stijn vond altijd wel een parallel of een kader om het zaakje meer gewicht te geven. Bij verkiezingen was het goed gebruik tegen hem te liegen dat je wél had gestemd.

Zijn bul heeft Stijn nooit afgehaald. Hij was er eenvoudig niet, toen tijdens een gezellige uitreiking zijn naam werd afgeroepen. Stijn zat al in het Verre Oosten. Een stukje horizonverbreding naar jezelf toe, had ik die reis genoemd. Volgens Stijn was het echter meer 'een stukje niks'. Zijn hoofd moest leeg. Op de achterkant van een kaartje met vergeeld Bounty-strand stond niets behalve het adres en in snelle lettertjes: O.K.! De vriend die deze ansichtontving, vond het de mooiste afscheidswaardes denkbaar. Ontroerend simpel, gewoon. Verder zou hij Stijn - die had rondgebazuind niet veel langer in Maastricht te blijven hangen - wel volgen in de krant. 'Wat een toringzooi', vond Herman. In de laatste fase van zijn studie werd hij 'gekloot' door een tutor, die van een vijf geen zes wilde maken. Bovendien kreeg Herman het bericht dat zijn herkeuring voor militaire dienst geen afstel op zou leveren. We hadden het er vaak over gehad. 'Wat moeten ze in dienst met mensen als jij en ik,' zei Herman dan. 'Wij zijn slecht voor het moreel van de manschappen.' We verkneukelden ons over de rapporten die, mocht de herkeuring fout lopen, over ons zouden worden geschreven. 'Officier Herman valt collega's doorlopend lastig met existentiële vragen. Tijdens zijn schietoefeningen gaat er verdacht veel mis.' Niet dat Herman een gebrek aan vaderlandsliefde vertoonde, dat niet. Maar het vaderland zou gediend worden in de rechtszaal. Desnoods af en toe in een wetenschappelijk artikel. Dat ging dus niet door. In de laatste zomer van zijn studie maakte de rechtenstudent van zijn vijf een zes en haalde hij zijn bul af. 'Moszkowicz kan zijn buik vast natmaken,' proostte een universiteitsmedewerker bij de uitreiking. 's Avonds in het café ging het

De eerste klap was voor mij. Ik zeg meteen naar de grond. (foto Nelis Tutkey)

al lang niet meer alleen over de advocatuur. Herman had het gevoel dat, met zijn bul op zak, de studie van het recht ook werkelijk was afgelopen. Afgelopen met een hoofdletter. Heel frappant. Dat het na zijn diensttijd echt alle richtingen op kon gaan. Dat extra duwtje in een togaloze richting kreeg hij misschien al een paar dagen later, in een van zijn laatste zomernachten in Maastricht. In diezelfde warme zomer, een zelfde zomernacht, keerde Stijn in zijn studentenkamer terug van drie maanden verblijf in het Verre Oosten. Het hele huis was in slaap gedompeld, herinnerde hij zich. 'Ik heb op mijn terrasje gezeten. Sigaretje, colatje erbij. Vooral interessant voor me uit gekeken.' In het besef dat het Grote Solliciteren nu kon beginnen. Inmiddels is hij negentig brieven verder. Negentig. Allemaal tevergeefs naar grote, minder grote en piepkleine advocatenkantoren. De jurist werd er regelmatig behoorlijk melig van. Zo begon hij een zoveelste brief met: 'Links. Snel. Gestudeerd. En al een paar keer van de stoep af geweest!' Waarna Stijn zich netjes voorstelde. Die meligheid is nu weg. Het terrasje is nog hetzelfde. Anderhalve lege bloempot, een lege wijnfles zonder hals en een verdwaalde vuiliszak. Binnen, op zijn kleine bureau, liggen een paar formulieren bestemd voor de sociale dienst en een lijstje met 'aandachtspunten'. 'De belangrijkste oorzaak voor de overvloed aan werkloze academici,' zo heeft Stijn onder andere geconstateerd, 'is het gebrek aan

een *old boys network* onder twintigers.' Terwijl volgens hem uitgerekend zijn generatie daar zo'n behoefte aan heeft. Anders was het twintig jaar geleden. Toen had iedereen zijn baan voor het uitkiezen. 'Omdat ze het toen zo gemakkelijk hadden,' vindt Stijn, 'moeten ze nu tijdig oppotten.' Plaatsmaken. Een ander 'aandachtspunt'. Want de gemiddelde veertiger houdt al twee decennia lang dezelfde stoel bezet. Stijn heeft er een boekje over, vol met tabellen en gedrukt op kringlooppapier. Hij liet het rondgaan op een vergadering van de 'politieke kringlooppartij' waarvan hij onlangs actief lid is geworden. Die vergadering bracht hem op een idee. Over een jaar of vijftien, als Stijn zich heeft opgewerkt in wat tegen die tijd 'ongetwijfeld' de grootste partij van Nederland zal zijn, zal hij 'als wethouder of misschien wel als minister' de vorige generatie de rekening presenteren. Dat betekent 'het terugdraaien van pensioenregelingen en exit bejaardenzorg'. Stijn adviseert 'iedere veertiger goed aan zijn eigen vermogen te werken'. In het keukentje fluit de ketel. De jurist blijft vier minuten weg. Als hij terugkomt, pakt hij het papiertje met mijn laatste aantekeningen. 'Alles schrappen,' gebiedt hij. 'Het is iets te hard.' De jurist ijsbeert even door zijn kamer. Zijn handen in elkaar voor zijn buik. 'Waar het om gaat is: iedereen moet gelijke kansen krijgen.' Dat heeft Stijn altijd gevonden. Hij heeft er ook 'altijd voor gestreden'. En zo iemand krijgt dan vervolgens zelf geen kans. 'Maar

ik wil niet overkomen als een bittere werkloze.' Of ik dat goed wil opschrijven. En of ik mijn telefoonnummer wil achterlaten. Stijn is zijn *old boys network* begonnen.

Herman -flink wat kilo's aangekomen- en ik spreken af in de stationsrestaurant te Eindhoven. Die ligt exact op het midden van de lijn Maastricht-Amsterdam, heb ik hem weten te overtuigen. 'Dienst was kut,' zegt hij, na enig nadenken. 'Maar ik heb er wel een vriendin en deze baan aan overgehouden.' Deze baan is een representatieve functie op een klein handelskantoor aan een hoofdstedelijk watertje. Fantastisch uitzicht. Een salaris 'ruim vijf keer de basisbeurs', doorgroeimogelijkheden en een paar 'gouden collega's', waaronder de dienstmaat die al dit moois voor de voormalige rechtenstudent in de aanbieding had. 'Ik ga nooit meer terug naar Maastricht', vat Herman samen. Zijn G is opvallend hard geworden. Zozeer dat de tandeloze stationszwerwer aan het belendende tafeltje zich laat verleiden tot een imitatie. 'Gggodverdomme, ja!' Wij bestellen ook een biertje en Herman vraagt of ik het nog weet. Onze *close encounter of the clumsy kind*.

Het was de zomervakantie van Hermans laatste studiejaar, rond een uur of vijf 's nachts. Ergens op Het Bat sjokte een zwerwer. Herman en ik, beiden nog behoorlijk onder invloed van de drank, sjokten er zo'n twintig meter achteraan. Op weg naar huis. Een auto kwam langzaam langsrijden, het raampje draaide open en een bebaard hoofd zei dat we die zwerwer niet lastig moesten vallen. Onzin, natuurlijk. Eén van ons moet echter 'rot 's effe lekker op' of zoiets hebben gezegd, want de auto stopte, en uit ieder portier stapte een bebaard hoofd. In mijn herinnering, althans. De eerste klap was voor mij. Ik zeg meteen naar de grond, waarbij halverwege nog de neus van een schoen in mijn schouder werd geplaat. Herman werd hardhandig tegen een muur geduwd en kreeg klappen in zijn gezicht en in zijn buik. Eén van de vier stond klaar met zijn sleutelbos, één sleutel tussen iedere vinger van zijn vuist, maar de chauffeurde baard zat alweer in de auto en riep dat ze moesten opschieten. Met een schop tegen Hermans hoofd werd het zaakje afgerond. Terug op onze kamers gingen Hermans blouse en mijn jasje, beiden met bloed besmeurd, in de afvalbak. Het wassende thuisfront zou zich anders maar zorgen maken, hadden we bedacht. In de keuken hebben we nog een uurtje nagegrind. Met koffie en jus d'orange. En met een pak pleisters en een spiegelgiltje, om onze tanden te controleren. Herman, die nog twee weken hoofdpijn zou blijven houden, herhaalde een paar keer in slow-motion de ene klap die hij had weten terug te geven. Die klap werd natuurlijk een grootse knal. Zoals de zwerwer die gewoon was doorgelopen een hufter en een klootzak werd. Tegen de tijd dat de ochtendzon doorbrak, hadden we onze onfortuinlijke ontmoeting al tien keer overgedaan. Waarbij we telkens als winnaars uit de strijd kwamen. 'Maar goed,' rondde Herman die ochtend af. 'Dat soort honden zouden we dus moeten gaan verdedigen.' De dame van de stationsrestaurant vraagt of het misschien op wat minder luide toon mag. Er zitten ook mensen te eten. Herman haalt zijn visitekaartje tevoorschijn. 'Hier heb ik een hele stapel van,' zegt hij. 'En als die stapel op is, moet op de nieuwe kaartjes ook een nieuwe functie prijken. Bij wie of wat, dat maakt niet zoveel uit.' Ik lach, want ik herken de routine uit het verhaal van een andere vriend van Herman. En ik lach ook om die weinig relevante meesters-titel. 'Altijd handig,' zegt Herman. Een rechtszaal zal hij nimmer van binnen zien. 'Tenzij ze me dronken achter het stuur vandaan halen.' Zo ongeveer alles doet hij tegenwoordig per auto, een gloednieuwe Citroën BX die over anderhalf jaar zal zijn afbetaald. De BX levert Herman gesprekstof voor een half uur. Overigens kijkt hij nog steeds naar L.A. Law. Maar de betere acteurs zijn inmiddels opgestapt. De serie is slechter geworden.

Eugène Baak

De namen Herman en Stijn zijn gefingeerd.

„Ik vind het heerlijk als mensen tegen mij opkijken”

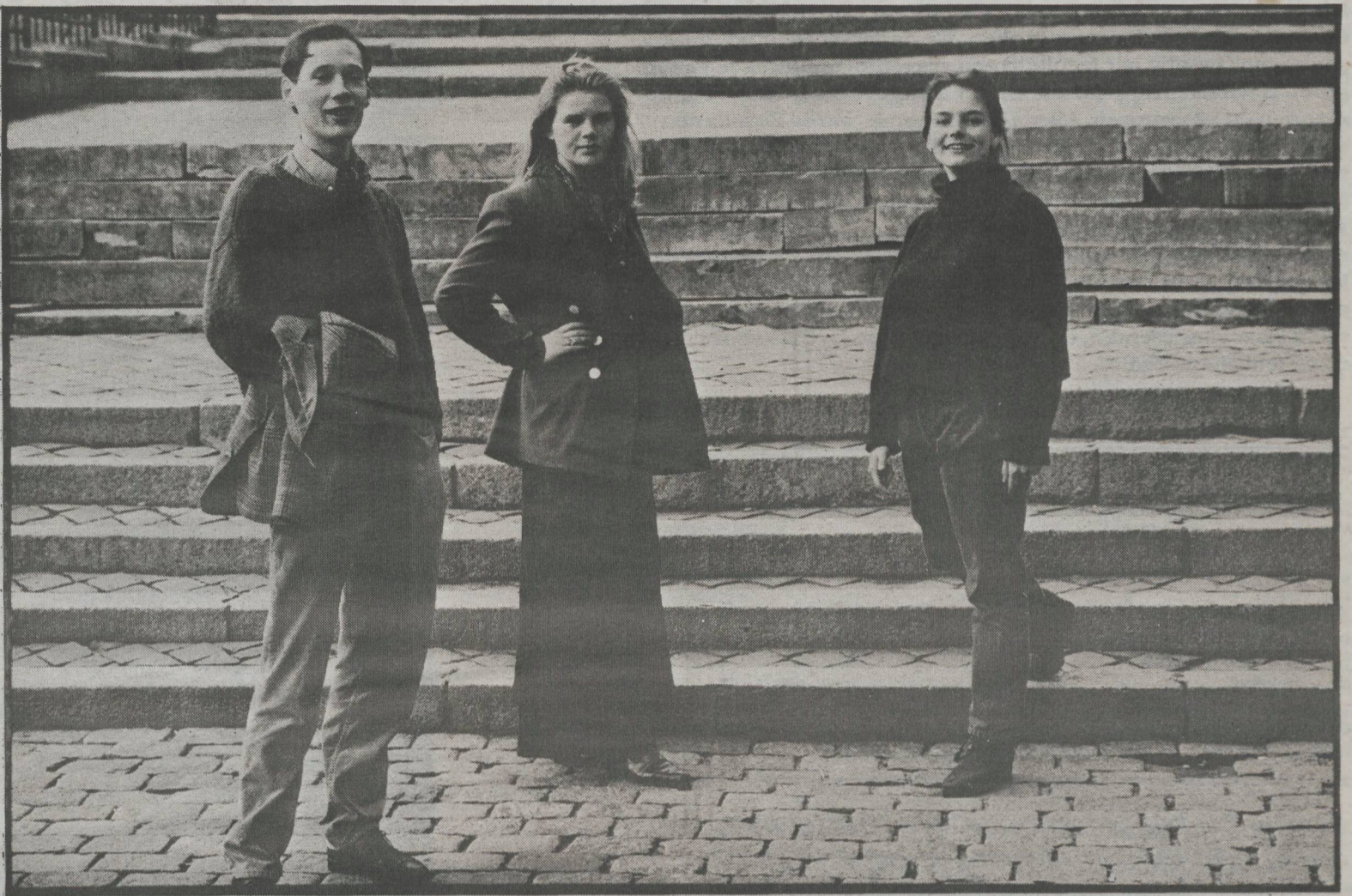
Hij lijkt wat arrogant en onverschillig. Eigenlijk typisch een zontje van rijke ouders dat niet uit interesse maar uit gewoonte, omdat pa toevallig ook gestudeerd heeft, naar de universiteit is gegaan.

Zijn groene sjaaltje is losjes om de hals geknoopt, de benen bungelen nonchalant over elkaar, het pakje sigaretten ligt binnen handbereik en de ogen staan op ongevaarlijk. Als hij dan ook nog zonder blikken of blozen vertelt dat hij is gaan studeren omdat hij "toch wat moest, want thuisblijven is ook niets", lijkt de eerste indruk ook meteen de juiste. Maar schijn bedriegt. En zeker als je te maken hebt met Paul Vossen (25), vierdejaars rechten.

Natuurlijk, hij "moest ook inderdaad wat" nadat hij eerst de studie economie in Maastricht en vervolgens de studie computerlinguïstiek in Utrecht had afgebroken. Maar Paul Vossen houdt wel van een provocatie en "wat moeten" betekent niet dat hij zijn tijd aan de juridische faculteit uitzit. Integendeel. Zodra de aankomend jurist zijn mond open doet over de inhoud van de studie, de onderwijsgroepen, de advocatuur en het verschil tussen de theorie en praktijk valt de onverschilligheid van zijn gezicht en blijkt er in hem een ouderwetse student verscholen. Zo eentje die studeert omdat het leuk is. Eentje die puur uit liefde en interesse voor het vakgebied in de boeken duikt, discuteert met de hoogleraar en veel meer wil dan alleen de stof reproduceren en het daarom schandalig vindt dat een studie nog maar vijf jaar in beslag mag nemen. "Veel mensen nemen klakkeloos over wat de professor vertelt. Zij zien op tegen de stof en bedenken alleen maar hoe ze het allemaal in hun hoofd kunnen stampen. Ik vind juist dat je op de stof moet neerkijken en er mee moet gaan spelen. Op die manier vorm je een eigen mening en kom je er achter dat de rechtenstudie 'fun' is en veel meer dan een beroepsopleiding."

Schijtuizerig

Zoals een student die herinneringen uit vroegere tijden oproept betaamt, maakt Vossen zich nog niet echt druk over het leven na het binnenhalen van de meestersstapel. "Ik zit hier op de eerste plaats om mezelf verder te ontplooiën. Eigenlijk heb ik geen ambities als het gaat om een loopbaan. Het lijkt me wel leuk om bij een verzekeringsmaatschappij te gaan werken, maar dat is op de eerste plaats omdat ik geïnteresseerd ben in het verzekeringsrecht. Het verwondert me dat iedereen probeert om zich zoveel mogelijk tegen risico's in te dekken. Ze hebben er zoveel geld voor over, de mensen zijn zo schijtuizerig. Daar kun je als verzekeraar geld uit halen." Mocht een verzekeringsmaatschappij iets zien in mr. Vossen, dan zal Paul niet direct toehappen. Hij wil namelijk zijn grote hobby, het bekijken van zeldzame vogels, niet voor een baan aan de kant zetten. Nu heeft hij alle tijd om meteen te reageren wanneer zijn pieper afgaat en één van de 180 leden van de vereniging voor zeldzame vogels in Nederland hem bericht dat er weer een weinig voorkomende vogel in Middelburg of Groningen is gesignaleerd. Dan pakt hij 's morgens heel vroeg de eerste trein of stapt om vier uur in de ochtend in de auto van een collega-vogelaar om bijvoorbeeld een kleine trap ("een soort mini-struisvogel, een soort kruising tussen een gans en fazant") te gaan bekijken. "Heeft een werkgever er geen problemen mee dat ik deze hobby ook soms in mijn tijd wil uitoefenen, dan neem ik de baan. Die tijd haal ik later wel in. Zo niet, dan niet. Dan word ik wel huisman en zorg ik voor de kinderen. Want die komen er want ik heb een lieve vriendin."

Van links naar rechts Paul Vossen, Merlijn Dirchs en Saskia Hendriks, drie rechtenstudenten die 'gaan' voor respectievelijk de vreedme vogels, het grote geld en een baan bij een middelgroot advocatenkantoor. (foto Nelis Tutkey)

Het grote geld

Paul Vossen is een buitenbeentje en dat weet hij. De rest van twintig ondervraagde rechtenstudenten wil zich ook graag verder ontplooiën, maar als puntje bij paaltje komt, blijkt men toch minder dan Paul in de studie en stof an sich geïnteresseerd te zijn. Voor hen is de studie niet zozeer een doel, maar eerder een middel om straks een leuke baan te krijgen: het grote ideaal van het gros van de aankomend juristen. Zo ook van de eerstejaars studente Merlijn Dirchs (19). Zij studeert voor een baan, al weet ze nog niet precies welke. In ieder geval geen functie in de sociale advocatuur. Niet dat ze geen mensen wil helpen, maar ze "gaat niet voor" de sociaal zwakkeren. "Ik zou mijn studie eerder voor diegenen gebruiken dan voor de sociaal zwakken. Ik heb het idee dat je van hen geen waardering krijgt. Er kan vaak nog geen bedankje af. Dat merk je toch al in het dagelijks leven. Ik sta altijd voor mensen klaar, maar heb je dan zelf eens een keer iemand nodig, dan hebben ze het allemaal te druk."

In tegenstelling tot de meeste anderen studeert Merlijn Dirchs niet alleen voor een leuke baan, maar nog meer voor "het grote geld". "Daar gaat het me echt om. Ik wil sterk en onafhankelijk zijn en daar heb je veel geld voor nodig. Mijn eigen geld. Ik wil een luxe leven leiden. Ik wil trots zijn op mezelf. Voor mij dus geen rijtjeshuis waarin mijn ouders jarenlang hebben gewoond. Ik wil graag een villa in Barcelona of een grachtenpand in Amsterdam." Deze wens is zo sterk dat zij als een van de weinige ondervraagden, en in ieder geval als enige vrouw, geluk in de baan verkiest boven geluk in de liefde. Merlijn, heel nuchter: "Natuurlijk wil ik ook geluk in de liefde, maar met dat alleen overleef je niet. Mijn vriend wordt niet boos als hij dit leest. Hij zal je precies hetzelfde vertellen."

De hang naar luxe komt voort uit haar kindertijd, meent Merlijn Dirchs. Toen kwam ze vaak bij rijke mensen over de vloer die leefden in "kasten van huizen". Dat wil ik ook, besliste de juriste in spe en bedacht dat ze dat alleen kon bereiken door zich in te schrijven op de universiteit. Een bul geeft namelijk status, en daar is ze niet vies van. Ze vindt het namelijk "heerlijk als mensen tegen me opkijken". Een bul garandeert ook een hoger salaris en zal

er bovendien voor zorgen dat Merlijn straks, over vier jaar, meer keuzes kan maken dan haar moeder met een diploma moedermavo. "Geen fout woord over mijn moeder, maar toen zij besloot om weer te gaan werken had ze weinig keus. Nu brengt ze bestellingen rond voor een vrachtbedrijf. Ze is een soort postbode."

Harde wereld

Twijfel? Nee, die kent Merlijn niet. Zij wil "het grote geld" en zal het krijgen ook. Niet zonder slag of stoot, maar ze weet nu al precies wat ze nodig heeft om straks die mooie, glimmende Maserati aan te kunnen schaffen. Op de eerste plaats intelligentie en diploma's. Verder zal ze niet zonder de juiste relaties kunnen. Kruiwagens dus. "Ik wil het allemaal wel zelf bereiken, maar het is heel handig wanneer je iemand kent die er bijvoorbeeld voor zorgt dat je op gesprek kunt komen. Dan kun je tenminste laten zien wat je kunt." En dan moet je natuurlijk "hard" zijn in het bedrijfsleven, betoogt Merlijn, die deze wijsheid van haar vader (officier bij de brandweer) heeft. Anders red je het niet en zal iedereen over je heen lopen. "Ik zeg nu precies wat ik denk en doe geen dingen waar ik geen zin in heb. Daar maak je misschien niet zoveel vrienden mee, maar dat is wel het beste voor mezelf. Dat weet ik uit ervaring want vroeger slikte ik alles en deed precies wat andere mensen wilde. Nou daar bereik je niets mee, behalve dan dat ze je zo lief en schattig vinden. Maar wat heb je daar aan als ze niet naar je luisteren. En dat is geen pessimistische kijk op de wereld. Nee, dit is gewoon de realiteit en die is keihard."

Paul Vossen grinnikt als hij zijn jongere collega hoort. Misschien pessimistisch over de mensheid, maar ook zo optimistisch over de maakbaarheid van haar wereld. In dat laatste gelooft hij in ieder geval niet. Het heeft volgens hem voor een aankomend jurist ook geen zin om dit soort dromen te koesteren. "Je moet het niet mooier voorstellen dan het is. De mogelijkheden om je loopbaan te sturen zijn heel gering. Er zijn nu al drieduizend werkloze juristen. Daar ben ik er straks één van. En Merlijn dus ook. Als ik nu zie hoe hard mijn vrienden, die al zijn afgestudeerd, moeten ploeteren voor een baan, dan moet ik reëel zijn. Je mag al blij zijn als je voor een

gesprek wordt uitgenodigd. En dat gebeurt alleen als je wat extra's te bieden hebt."

Ondankbaar

Saskia Hendriks (23), vijfdejaars rechten, is verrast als ze de idealen van haar twee medestudenten krijgt voorgeschoteld. Een hoge status, zodat iedereen tegen je opkijkt? Nee, lacht ze, dat is nou wel het laatste waar ze zich druk over zou maken. Net zoals trouwens het merendeel van de ondervraagden. En van "het grote geld" dat Merlijn zo bezig houdt, ligt ze ook niet wakker. Een flink salaris is altijd mooi meegenomen, maar geen garantie voor geluk. Veel belangrijker is volgens Saskia de waardering van je collega's en partner voor het werk dat je doet.

Die waardering miste ze toen ze het afgelopen jaar in de wetwinkel in Geleen werkte. "De wetwinkel is voor een rechtenstudent de enige manier om praktijkervaring op te doen en te ontdekken of de advocatuur iets voor je is. Ik ben er niet gaan werken omdat ik per se iets voor de minder draagkrachtigen wilde doen, maar ik heb er niets op tegen om voor deze groep te werken. Ik heb me wel vaak aan hen geërgerd. Ze zijn zo ondankbaar. Je luistert naar hun problemen, schrijft brieven voor ze, pleegt telefoontjes en als je hun zaak dan geregeld hebt, kun je de pot op. Er komt geen enkele blijk van waardering."

Straks, als haar ideaal werkelijkheid wordt, en zij op een middelgroot advocatenkantoor ergens in Nederland ("Maakt niet uit waar, als het maar niet in Limburg is en lukt het me niet meteen dan neem ik wel met minder genoegen, ik ga in ieder geval niet thuiszitten") een baan krijgt die goed op haar studie aansluit, zal die waardering er wel zijn. En ook nog na zes jaar fulltime arbeid, wanneer Saskia parttime zal gaan werken omdat zij en haar piloot dan kinderen krijgen. Want ook al wil de rechtenstudente graag als juriste aan de bak komen, met alleen een carrière ziet ze zich niet oud worden. Een gezellig gezin, niet in een rijtjeshuis, maar in een mooi herenhuis, ja, daarvoor wil ze nu al tekenen.

Riki Janssen

Waarom zit ik opd

Een enquête. Het is weer een wat anders dan een kerstkruiswoordpuzzel waarmee je de lange avonden in afwachting van het heilig kerstfeest moet doorbrengen. Geen hersengymnastiek, maar vragen naar de zin van dit bestaan voordat de ganzelever wordt aangesproken. We ondervroegen honderd studenten (twintig per faculteit) een vragenformulier in te vullen. De groep is willekeurig gekozen. Onder de ondervraagden waren 48 mannen en 52 vrouwen. Alleen bij economie waren de mannen duidelijk in de meerderheid. De verdeling over de studie jaren was redelijk representatief. Bij geneeskunde werden alleen studenten uit de eerste vier jaar ondervraagd; bij cultuur- en wetenschapsstudies konden alleen eerste-, tweede- en derdejaars worden ondervraagd, omdat de studierichting pas tweeënehalf jaar bestaat. Voor de nieuwelingen even een korte uitleg van de afkortingen: GK is geneeskunde, GW is gezondheidswetenschappen, recht staat voor rechten, econ voor economie en CWS voor cultuur- en wetenschapsstudies.

Een tweedehands Lada, voor economen een absolute gruwel, voor CWS-ers een leuk alternatief voor de 2CV. (foto Nelis Tutkey)

Wat is de vooropleiding van je ouders?

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. beiden mbo of lager	50%	25%	45%	45%	10%
b. een mbo, een hbo of hoger	20%	30%	45%	30%	55%
c. beiden hbo of hoger	30%	10%	10%	25%	35%
d. onbekend	0%	35%	0%	0%	0%

De schoolcarrière van pa en ma is voor eenderde van de gezondheidswetenschappers een raadsel. Misschien een leuk onderwerp voor aan het kerstdiner.

Kon je bij het bepalen van je studiekeuze onbeperkt kiezen of werd je beperkt door

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. vooropleiding/vakkenpakket	0%	40%	75%	25%	95%
b. loting	0%	40%	0%	0%	5%
c. moeilijkheidsgraad van voorkeurstudie	0%	0%	10%	13%	0%
d. geringe kans op een behoorlijke baan bij voorkeurstudie	0%	20%	15%	62%	0%

Alleen bij Geneeskunde kon iedereen onbeperkt kiezen (de loting was geen beperking omdat per definitie iedereen is ingeloot).

Waarom ben je gaan studeren

(nummer 1 is de meest belangrijke, nummer 6 de minst belangrijke reden)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. Om me beter te kunnen ontplooiën	2	1	1	2	1
b. Onder druk van mijn ouders	6	6	6	5	6
c. Puur uit interesse of liefde voor het vakgebied	1	2	3	3	2
d. Toekomstperspectief ziet er goed uit	4	3	2	1	4
e. In dit vak kan ik wat voor de maatschappij betekenen	3	4	4	4	3
f. Je moet toch wat, thuisblijven is ook niets	5	5	5	6	5

De persoonlijke ontplooiing is het grootste goed voor de juristen, gezondheidswetenschappers en cws-ers. Voor de medici gaat niets boven de liefde van het vak. De economen, toch iets zakelijker, kozen op de eerste plaats voor het rooskleurige toekomstperspectief.

Wat was doorslaggevend bij je studiekeuze

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
- je eigen keuze	95%	95%	90%	90%	100%
- het advies van anderen: ouders, schooldekaan, vrienden, familie	5%	5%	10%	0%	0%

Op welk moment stond je keuze vast?

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. toen ik nog geen tien jaar was	5%	0%	0%	0%	0%
b. op de middelbare school	55%	55%	35%	35%	35%
c. op het allerlaatste moment	35%	30%	60%	50%	40%
d. tijdens andere wo- of hbo-studie	5%	15%	5%	15%	25%

Opvallend veel last-minute beslissingen bij rechten, economie en CWS.

Ik wilde per se aan een universiteit studeren omdat

(nummer 1 is de meest belangrijke, nummer 6 de minst belangrijke reden)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. het een titel oplevert	2	2	3	3	2
b. het een hoger salaris garandeert	4	4	2	1	3
c. het meer status geeft	3	3	4	4	4
d. ik liever een wetenschappelijke opleiding volg dan een beroepsopleiding	1	1	1	2	1

Ze kwamen allemaal voor de wetenschap. Behalve de economen. Die denken op de eerste plaats aan hun portemonnaie en lieten zich leiden door het vooruitzicht op een goed salaris.

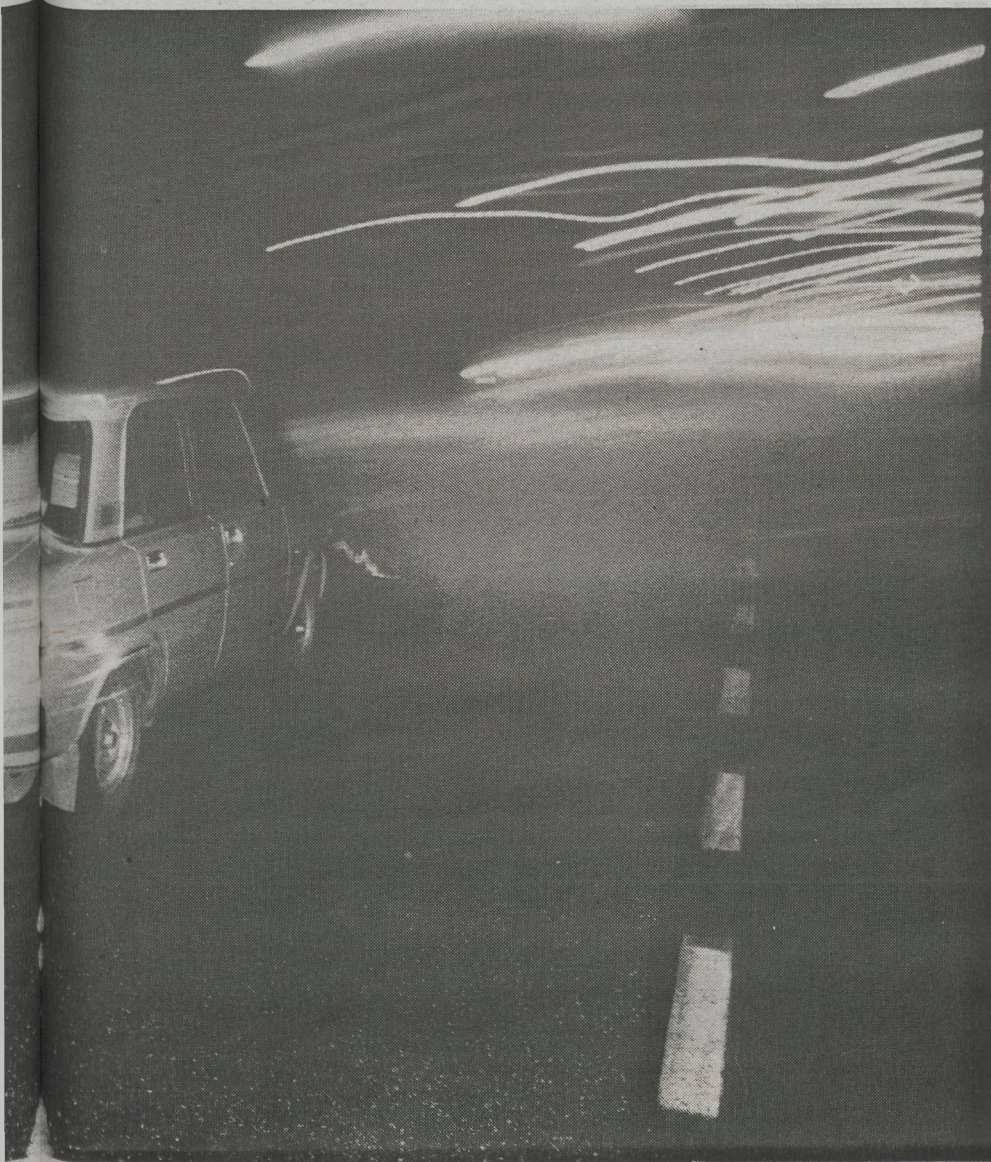
Waarom koos je voor Maastricht

(nummer 1 is de meest belangrijke, nummer 6 de minst belangrijke reden)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. de stad Maastricht	3	3	1	2	3
b. het onderwijssysteem	1	2	2	1	2
c. de reputatie van de RL	4	4	5	4	4
d. de studierichting	2	1	3	3	1
e. ik wilde dicht bij huis blijven	5	5	4	5	5
f. toeval, ik werd hier ingeloot	6	6	6	6	6

Zoals verwacht kwamen ze voor het probleemgestuurd onderwijs, de stad en de studierichting. Minder indruk maakte de reputatie. Welke reputatie, was vaak de reactie.

de universiteit?

Heb je bij je studiekeuze rekening gehouden met de volgende verwachtingen

(nummer 1 is de meest belangrijke, nummer 6 de minst belangrijke verwachting)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. kansen op de arbeidsmarkt	2	2	2	2	2
b. een goed inkomen	3	3	3	3	3
c. mogelijkheid van persoonlijke ontplooiing	1	1	1	1	1
d. mijn vrienden kozen voor dezelfde studie	4	4	4	4	4

Nooit waren ze zo eensgezind.

Wat zal je leven gelukkig maken

(kies telkens een van de twee antwoorden)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. intellectuele uitdaging of zekerheid van baan	80%	45%	55%	25%	90%
b. leuke baan met een laag salaris of minder passende baan met een hoog salaris	90%	95%	65%	65%	90%
c. maatschappelijke status met weinig geld of lage status, veel geld	70%	80%	20%	5%	60%
d. geluk in de liefde of geluk in de baan	100%	95%	85%	65%	90%
e. gezellig gezin in een rijtjeshuis of alleen in een penthouse	95%	85%	85%	45%	75%

Een leuke baan wil iedereen, maar voor de economen en juristen hoeft die niet zoveel status te hebben. Belangrijker is dat hij goed betaalt. En geluk in de liefde? Daar zeggen de meesten geen nee tegen. Toch kiest een derde van de economen voor geluk in de baan. En meer dan de helft voor alleen in een penthouse. Ze gruwen bij het vooruitzicht van een rijtjeshuis, of van een gezin. In tegenstelling tot de medici, die liever gezellig met partner en kinderen rond de radiator zitten.

Wat verwacht je van je studie

(nummer 1 is de meest belangrijke, nummer 6 de minst belangrijke verwachting)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. geestelijke verrijking	2	3	2	3	1
b. voorbereiding op maatschappelijke carrière	1	2	1	1	2
c. voorbereiding op een wetenschappelijke carrière	3	1	5	6	3
d. vooruitzicht op een snelle carrière	4	5	4	4	6
e. vooruitzicht op een goed salaris	5	4	3	2	5
f. vooruitzicht op status	6	6	6	5	4

De honderd zijn weer vrij eensgezind. Het merendeel zoekt een maatschappelijke carrière. Maar het zijn weer de economen die het salaris op de tweede plaats zetten.

Je grootste angst over vijf jaar

(nummer 1 geeft de grootste, nummer 7 de kleinste angst aan)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. doorzonwoning met blèrende kinderen	5	2	3	2	3
b. een Mercedes	4	6	6	7	7
c. een tweedehands Lada	6	5	4	4	5
d. vaste baan	7	7	7	6	6
e. werkloosheid	1	1	1	1	2
f. verplichte stropdas/rok	3	4	5	5	4
g. overspannenheid	2	3	2	3	1

Doodsbang zijn ze voor werkloosheid. Behalve de CWS'ers, die vrezen vooral de overspannenheid. De vaste baan daarentegen boezemt maar weinigen angst in. En een Mercedes? Nee, daar krijgt ook niemand een nachtmerrie van. Een tweedehands Lada bezorgt een enkele jurist en econoom echter wel slapeloze nachten.

Je grootste voldoening over vijf jaar

(nummer 1 geeft de grootste, nummer 7 de minste voldoening aan)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. een goed betaalde baan (vanaf f100.000,- per jaar)	5	3	2	1	4
b. een leuke baan, ook al betaalt het wat minder, waarin ik me verder kan ontplooiën	1	1	1	2	1
c. een auto, merk *....	7	6	6	3	5
d. getrouwd zijn	4	5	5	6	6
e. samenwonen	2	4	4	5	3
f. kinderen	6	7	7	7	7
g. een eigen huis in**....	3	2	3	4	2

Saaï, maar waar. Ze willen bijna allemaal een leuke baan. Behalve de economen, die willen vooral een goedbetaalde baan. Een auto hoeft nog niet zo nodig, maar als ze dan toch moeten kiezen willen ze bij geneeskunde het liefst een BMW, bij rechten een Maserati, bij economie een Jaguar en bij CWS de Citroen 2CV. En het huis mag in Barcelona, Sint-Pieter, Aerdenhout of in Zuid-Frankrijk liggen.

Ik beschouw mijn carrière als geslaagd wanneer

(nummer 1 is de meest belangrijke, nummer 6 de minst belangrijke overweging)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. mijn baan aansluit op mijn studie	1	1	1	2	1
b. ik mijn eerste miljoen binnen heb	4	3	2	1	4
c. ik een betere baan heb dan mijn ouders	6	6	6	5	6
d. ik beroemd ben	3	5	5	3	3
e. ik de orde van de Nederlandse Leeuw ontvang	5	4	4	6	5
f. ik de Nobelprijs heb gewonnen	2	2	3	4	2

Wanneer het eerste miljoen binnen is, zijn de economen tevreden. De rest is wat bescheidener en juicht al wanneer de baan aansluit op de studie en de Nobelprijs is binnengehaald. Toen een aantal economen vernamen dat de Nobelprijs een half miljoen bedraagt, kwam die bij hen als nummer twee op de lijst.

Ik kan geen carrière maken zonder

(nummer 1 is de meest belangrijke, nummer 6 de minst belangrijke overweging)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. hard te werken	1	2	1	2	2
b. relaties, kruiwagens	5	5	4	5	3
c. diploma's	3	3	3	3	5
d. intelligentie	2	1	2	1	1
e. mazzel	4	4	5	4	4
f. een workaholic te zijn	6	6	6	6	6

Wie niet slim is en weigert hard te werken bereikt nooit iets, menen de honderd ondervraagden.

Een gezellig gezin in een rijtjeshuis. Nou laat maar, zeggen de meeste economen. Zij verkiezen de absolute eenzaamheid van het luxe penthouse. (foto Nelis Tutkey)

Hoeveel uur per week lees je?

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
(gemiddeld aantal uren achter studieboeken of andere lectuur)	22	24,5	28,5	30	36

Ik lees het meest in

(nummer 1 is de meest belangrijke, nummer 6 de minst belangrijke lectuur buiten de studieboeken)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. de krant (welke)	4	1	1	1	2
b. weekbladen (welke)	2	2	2	2	3
c. facultaire bladen	5	5	5	5	5
d. universiteitsblad Observant	3	3	4	3	4
e. romans	1	4	3	4	1
f. poëzie	6	6	6	6	6

Helaas, dichtend Nederland kan maar beter niets meer publiceren want als we de studenten mogen geloven kunnen ze hun bundels aan de straatstenen niet kwijt.

De favoriete kranten (in percentages)

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
Algemeen Dagblad / De Telegraaf	20%	17%	18%	44%	7%
Volkskrant / NRC Handelsblad	65%	54%	60%	34%	61%
Regionale krant	15%	29%	22%	22%	32%

De medici, juristen, gezondheidswetenschappers en CWS-ers geven (licht) de voorkeur aan De Volkskrant en NRC-Handelsblad. De economen houden meer van het Algemeen Dagblad en De Telegraaf.

De favoriete tijdschriften

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
opiniebladen	20%	20%	35%	35%	50%
Panorama/Nieuwe Revu	15%	20%	20%	35%	15%
Vrouwenbladen	25%	30%	20%	10%	20%
Roddelbladen	10%	10%	15%	5%	0%
Vakbladen	20%	20%	5%	10%	10%
Donald Duck	10%	0%	5%	5%	5%

Hoe vaak ga je naar de schouwburg

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. meer dan twee keer per maand	0%	5%	0%	5%	10%
b. een keer per maand	20%	0%	10%	15%	40%
c. minder dan een keer per maand	45%	40%	20%	10%	30%
d. (bijna) nooit	35%	55%	70%	70%	20%

Hoe vaak ga je naar de film

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
a. meer dan twee keer per maand	5%	20%	20%	0%	20%
b. een keer per maand	45%	30%	60%	35%	55%
c. minder dan een keer per maand	45%	45%	20%	40%	20%
d. (bijna) nooit	5%	5%	0%	20%	5%

Je favoriete TV-programma

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
Nieuws en actualiteiten	10%	10%	24%	6%	25%
Films	30%	30%	3%	22%	19%
Soapseries	25%	5%	20%	11%	16%
Liefdesshows	0%	20%	5%	17%	8%
Politie- en detectiveseries	0%	15%	3%	0%	2%
Sport	10%	20%	35%	33%	0%
Talkshows (Ischa, Paul de Leeuw)	15%	0%	10%	11%	14%
Wetenschap en documentaires	10%	0%	0%	0%	16%

Doe je aan sport

	GK	GW	Recht	Econ	CWS
ja	100%	90%	80%	65%	45%

Andere mensen beter maken met hulp van de VVD

Drie lagen dik hangen de centerfolds van Penthouse in de gang, op het toilet en in de kamers van Penthouse Trega. En in de krantebak ligt nog een stapeltje te wachten op de schaar. Bij gebrek aan de allure van een echt penthouse moet de naam op die manier gerechtvaardigd worden. En misschien is er nog een reden waarom de anatomie van het vrouwelijk lichaam zo uitgebreid moet worden bestudeerd. Hier woont een medisch student, Frank Rahusen (20). Voor de gelegenheid heeft hij een bevriend dispuutsgenoot, Jan-Tjitte Meindersma (21), die anders dan zijn naam doet vermoeden uit Vaals komt.

„Ik heb altijd al veel belangstelling gehad voor mijn lichaam,” zegt Frank. „Ik ook,” zegt Jan-Tjitte, „maar de voornaamste reden waarom ik geneeskunde ben gaan studeren is dat mijn ouders allebei huisarts zijn en daarvoor mijn opa. ik ben helemaal met dat vak opgegroeid en ik heb nooit iets gezien dat me er zo in tegenstond dat ik liever iets anders ging doen.” Toen hij zestien was liet hij zijn ouders weten dat hij graag in hun voetsporen wilde treden. „Dat hebben ze toegejuicht, maar ze zeiden er steeds bij dat ik het vooral niet voor hen moest doen. Ik doe het ook niet voor hen.”

Mensen helpen

Voor Frank lag dat anders. Toen hij op de Havo zat, had hij wel en zwak voor biologie, maar hij kwam op het idee om medicijnen te doen door vrienden en vriendinnen, wier ouders specialist waren. „Ik heb veel met die mensen gepraat en ik raakte steeds meer geïnteresseerd. Toen ben ik speciaal naar het VWO overgestapt om medicijnen te kunnen doen. Mijn ouders waren heel enthousiast toen ik hen dat vertelde.” Maar zijn ouders een plezier doen was ook voor Frank niet het belangrijkste motief: „Ik wil mensen helpen. Als je ziet hoe gelukkig je mensen kunt maken met dit vak, dan is dit toch het ideale vak.” Hij heeft nu net als Jan-Tjitte het eerste jaar moeten overdoen, maar nu komt er schot in. Frank wil straks mensen helpen door in hun hersenen te snijden: „Ik wil neurochirurg worden en als dat niet lukt, gewoon chirurg, in ieder geval snijden, daar ben ik niet vies van. Bij ons in het dispuut zit een jongen die een opleiding volgt tot neurochirurg en die heeft me een keer meegenomen naar een operatie. Dat vond ik zo machtig mooi dat ik het ook wil gaan doen.”

De idealen van Frank en Jan-Tjitte zijn tot nu toe goed bestand gebleken tegen de aanvallen vanuit de faculteit zelf, zegt Jan-Tjitte; „We hadden een tutor die ons steeds maar de idealen uit het hoofd heeft willen praten. Dat was een econoom die ons vertelde dat er straks geen lol meer te beleven valt aan het vak. Mensen leren zichzelf te genezen met hulp van de computer, en wie nog bij de dokter komt, heeft een ziekte die niet is te genezen, aids of kanker. Bovendien moesten we er rekening mee houden dat we ambtenaren zouden worden die alleen nog mogen uitvoeren wat van bovenaf wordt gedictieerd. En geld verdienen konden we ook vergeten, want artsen verdienen niet veel meer. Op mij heeft dat weinig effect gehad. Hoe meer ik van het lichaam ontdek, hoe fasci-

nerender ik het vind. Ik denk dat hij zo cynisch heeft gezegd om ons te illuise te ontnemen dat je iedere zieke kunt genezen.”

Dankbaarheid

Het mooie van mensen genezen vindt Frank niet het geld, maar de dankbaarheid die je ermee oogst. Al is dat ook niet meer wat het geweest is, heeft hij van de vader van een vriendin gehoord: „Die kreeg als chirurg een keer een spoedgeval op de operatietafel. Hij heeft die man een bloedtransfusie gegeven, maar achteraf bleek die patiënt getuige van Jehova te zijn. Die mogen geen bloedtransfusie accepteren. Toen heeft die kerel een proces aangespannen! Moet je eens nagaan: je redt iemand het leven en dan eist die godverdomme een schadevergoeding! Maar gelukkig staan er nog genoeg andere mensen tegenover die wel dankbaar zijn.”

Dan wordt er even gediscussieerd of je de vuilnisman ook moet bedanken als hij je vuilniszakken meeneemt. De conclusie is dat de dankbaarheid tegenover een arts toch groter is, omdat het redden van een leven toch wel wat meer betekent dan het meenemen van een vuilniszak. Misschien breken er voor de vuilnisman betere tijden aan als het afval gescheiden wordt opgehaald. Dan gaat het gat in de ozonlaag weer dicht. En ieder krijgt toch een eerlijke kans in deze wereld om zich te ontwikkelen tot iemand die iets voor de medemens betekent. Iemand die zijn kans niet aangrijpt moet niet mopperen als hij straks minder verdient of minder dankbaarheid ontmoet.

VVD

Toch beseffen beiden dat het iets uitmaakt of je ouders hun leven lang vuilnis hebben opgehaald of een artsenopleiding hebben gehad. Desondanks moeten attente lezers hebben opgemerkt dat hier waarschijnlijk twee jonge leden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie aan het woord zijn. Dat is een juiste veronderstelling. Jan-Tjitte heeft het niet van een vreemde: zijn ouders zijn ook allebei VVD-lid en zijn moeder is voor die partij zelfs wethouder in Vaals. Jan-Tjitte geeft het eerlijk toe: „De VVD is de beste partij om het inkomen van de arts te beschermen. Ik ben dus echt uit eigenbelang lid van die partij, behalve dan voor de studiefinanciering.” En zo denkt Frank er ook over: de VVD heeft het nu eenmaal het beste met de vrije beroepen voor. Maar hoe zit het dan met het ideaal om mensen beter te maken? Hadden jullie dan niet beter voor een andere partij kunnen kiezen, die net als jullie het belang van de zieken voorop stelt?

Dat blijkt dus wat ingewikkelder te liggen, legt Jan-Tjitte uit: „Als je steeds maar afdingt op het inkomen van de arts, gaat die meer verrichtingen doen. Dat werkt dus overconsumptie in de hand. Dan speelt hij bovendien de patiënt in de kaart, omdat de patiënt verwend is. Dus gaan uiteindelijk de premies van de verzekeringen omhoog. En ik ben ook niet zo gek dat ik steeds meer verrichtingen voorschrijf, waarvan ik de extra opbrengst straks weer af moet dragen aan de verzekering.”

Naar Afrika

Dan stellen we jullie idealisme nog een keer op de proef: waarom ga je niet naar Afrika om honderd mensen per dag het leven redden in plaats van depressieve Limburgse huisvrouwen aan een recept voor weer een kilo valium te helpen? Voor Jan-Tjitte is het antwoord niet zo moeilijk: „Ik zou best willen gaan. ik vind dat een hele goede zaak, maar ik weet dat ik dan binnen een week weer terug ben. Als ik uit mijn vertrouwde omgeving ge-

rukt word, krijg ik problemen.” Heimwee naar Limburg dus. Als hij bij wijze van spreken met de trein naar Amsterdam vertrekt komt hij daar wel aan, „maar dan moet ik wel een retourtje op zak hebben.”

Frank is er nog niet helemaal uit: „Je geeft toch heel wat op als je naar het buitenland vertrekt. Daar zou ik nog eens heel goed over moeten nadenken.”

Dispuutsvrienden Frank Rahusen (l) en Jan-Tjitte Meindersma (foto Nelis Tutkey)

Jacques Herraets

Vooruitzichten op baan zijn slecht

De economen zijn pas geslaagd in het maatschappelijk leven als ze hun eerste miljoen binnen hebben gebaald. De juristen zijn wat minder veeleisend en zijn al tevreden met een leuke baan die aansluit op hun studie. Wisselende idealen, maar allemaal onbereikbaar wanneer de arbeidsmarkt te krap is en de pas afgestudeerden moeten aankloppen aan de loketten van de sociale dienst.

Wanneer we de cijfers en prognoses mogen geloven, dan zullen in de nabije toekomst steeds minder pas afgestudeerden hun idealen van een villa in Barcelona of zelfs een leuk rijtjeshuis in Heer snel kunnen verwezenlijken. De werkloosheid onder academici stijgt namelijk weer gestaag. Was in 1991 volgens de CBS-cijfers (Centraal Bureau voor de Statistiek) nog 4,4 procent van hen werkloos, in 1992 blijkt 5,3 procent van alle beschikbare academici op zoek naar een baan. Een flinke stijging (van negentienduizend naar vierentwintigduizend), zeker omdat vorig jaar de algehele werkloosheid nog licht daalde.

Deze trend komt overeen met de prognoses die het Maastrichtse ROA (Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt) vorig jaar december publiek maakte in het rapport 'De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 1994'. Het ROA verwachtte toen al een flinke stijging van de werkloosheid onder economen, bedrijfskundigen, juristen en afgestudeerden op het gebied van kunst en humaniora. Het arbeidsmarktperspectief tot en met 1994 noemde het researchcentrum zelfs ronduit slecht. Niet omdat het aantal vrijkomende banen flink zou dalen. Dat is niet zo, al zorgt de economische recessie er wel voor dat de doorstroom

wat minder wordt. Oorzaak is eerder de drastische stijging van het aantal afgestudeerde juristen, economen, letterkundigen, classici en sociale wetenschappers (de drie groepen waarmee afgestudeerden cultuur- en wetenschapsstudies hoogstwaarschijnlijk moeten concurreren) dat instroomt op de arbeidsmarkt. In de periode van 1985-1994 bedraagt die instroom namelijk meer dan vijftig procent van de werkgelegenheid in 1989.

De verwachtingen die het ROA schetst over de verschillende groepen, worden nu bevestigd. Op dit moment doen de mannelijk economen en juristen, aldus de Schoolverlatersbrief 1993 die is gebaseerd op de CBS-statistiek, er al respectievelijk negen en vijftien maanden over om een baan te vinden. De vrouwelijke afgestudeerden komen wat sneller aan de bak (respectievelijk zes en tien maanden). De medici die volgens de prognoses van het ROA van vorig jaar de dans nog redelijk zouden ontspringen, krijgen het volgens de Schoolverlatersbrief 1993 ook moeilijk. Op dit moment zoekt een mannelijk arts al ongeveer acht maanden naar een baan. Een vrouwelijk arts doet er vijf maanden over om werk te vinden. Er zit echter een grote 'maar' aan al deze uitkomsten en prognoses. De Schoolverlatersbrief baseert zich op de CBS-cijfers. In die steekproef zitten maar honderd pas afgestudeerde academici. De aantallen per studierichting zijn dus nog veel kleiner. De cijfers van het ROA zijn al oud. Begin 1994 komen de nieuwe overzichten en prognoses over het arbeidsmarktperspectief van academici op tafel.

Riki Janssen

„Studeren voor de voldoening, niet voor de voldoende”

Freek, Joyce en Margo. Drie derdejaars CWS-studenten waar andere faculteiten jaloers op zouden zijn. Super-enthousiast over de studie en altijd in de weer met hun vak. Is er even niks te studeren, dan pakken ze een boek dat aansluit bij het blok van dat moment. En zoals economen uit interesse lid worden van een beleggingsclub, gaan zij naar Lumière, voor een film waarover ze na afloop diepgaand discussiëren.

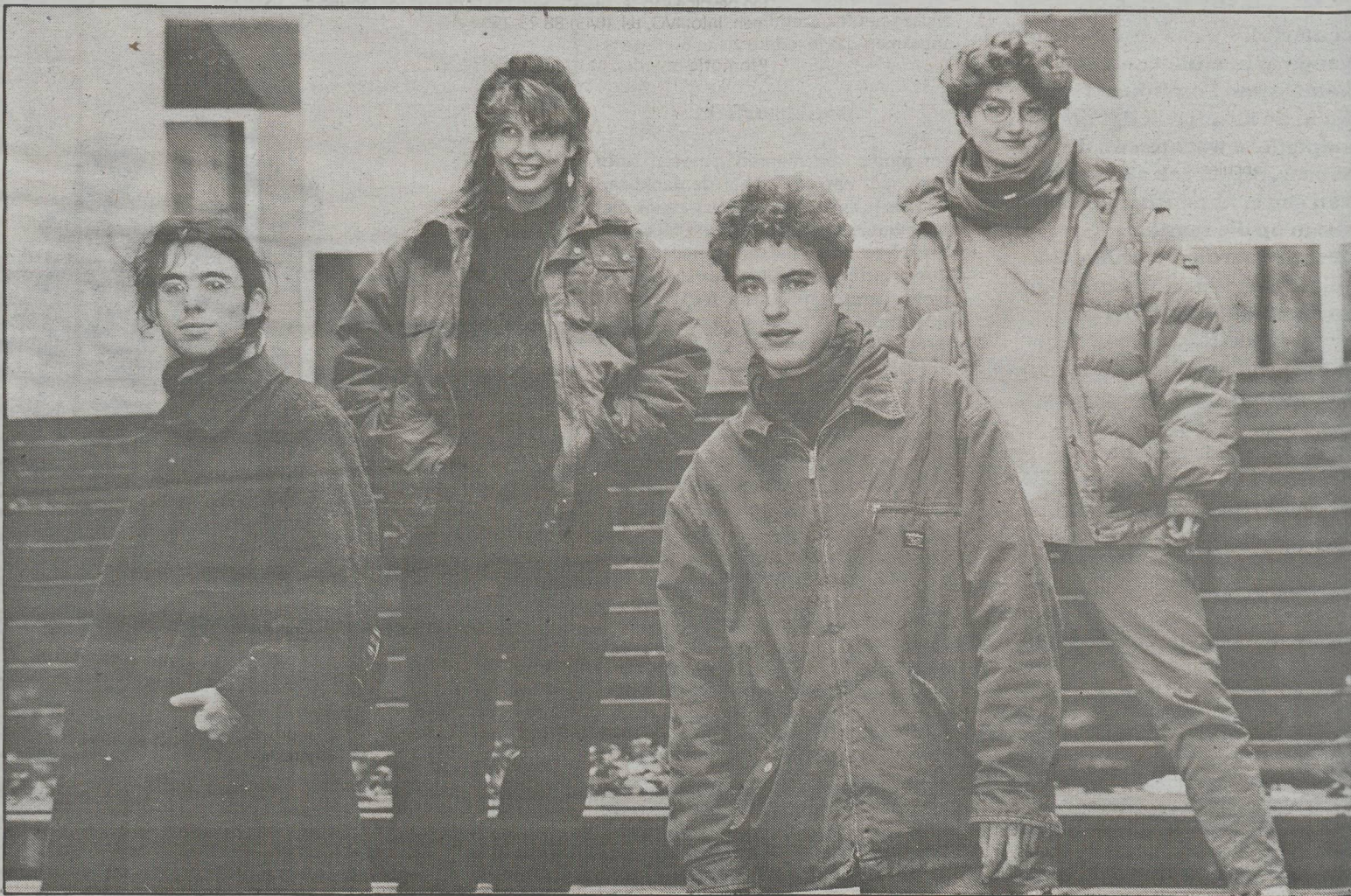
Veertig uur studie per week is geen uitzondering. Sterker nog, over een dag zonder studie voelen ze zich schuldig. Zo'n leemte halen ze dan ook altijd tot diep in de nacht weer in.

Toch willen ze absoluut geen studieballen genoemd worden: "We zijn gewoon geïnteresseerd. We studeren voor de voldoening, niet voor de voldoende."

Margo de Groot was dan ook danig geschokt toen ze hoorde dat er heel wat eerstejaars in de enquête maar zo'n tien studie-uren per week opgaven. "Ik snap ècht niet dat ze het daarmee redden. Toen wij eerstejaars waren, maakten we allemaal veertig uur per week. Je moest zo enorm veel lezen. Maar misschien waren wij als 'pioniers' wel wat fanatieker dan de eerstejaars van nu. Wij konden nog een beetje meedenken met de opbouw van het curriculum, werden ook overal bij betrokken, dan word je vanzelf enthousiaster. We wilden er ook echt wat van maken door er ook steeds allerlei dingen bij te halen. Je wil gewoon alles weten. Het is zoiets van: als de studie je pakt, dan hang je, en dat is nog steeds zo. Ik kan soms niet wachten met het omslaan van de bladzijde om te kijken wat daar weer allemaal voor interessant staat. Voor de eerstejaars van nu zijn alle paden al geffend. Zij weten precies wat ze waarvoor moeten doen en dat is dat. Ik denk dat ze daarom minder fanatiek zijn dan wij."

Eerstejaars Joost Bijlsma is daar een voorbeeld van. Zo hartstochtelijk als zijn voorgangers over hun studie praten, zo slapjes doet Joost zijn verhaal. Hij studeert slechts tien uur per week, hij weet niet wat hij later wil worden en het wennen aan het op kamers wonen weerhoudt hem er nog van om zich van top tot teen in de studie te storten. Zijn keuze voor CWS kwam dan ook niet voort uit een levenslange interesse voor cultuur en wetenschap, maar door een RL-advertentie in de krant.

Maar... eerlijk is eerlijk, zo is het ook gegaan bij de drie fanatici. Al kunnen ze het zich nu niet meer voorstellen dat ze pas op het allerlaatste moment kozen voor deze "droomstudie". Freek de Bie: "Ik heb in België eindexamen gedaan in zestien vakken. Ik was dus altijd al breed georiënteerd. Het enige dat ik zeker wist, was dat de Bèta-kant niets voor mij zou zijn. Uit nieuwsgierigheid voor het onderwijssysteem ben ik eens in Maastricht op een open dag gaan kijken. Toen ik bij CWS in gesprek kwam met studie-coördinator Wiebe Bijker, was ik meteen verkocht. Al die vakgebieden en disciplines die hier om de hoek komen kijken, echt fantastisch." Ook Joyce Lamerichs is via een open dag bij CWS terecht gekomen. "Na de middelbare school met al die verplichte vakken wilde ik wel eens iets doen waar ik echt zelf voor had gekozen. CWS was toen net nieuw en dat avontuur trok me wel." Ze moest wel even wennen aan de sceptis die ze aantrof. "Je moet altijd zo in de verdediging als je zegt dat je CWS doet. Die studie is zo makkelijk en vaag, bovendien is het beroepsperspectief is nul komma nul, roepen ze dan. Maar dat wordt je echt aangekleet." Dit vooroordeel klinkt ook Margo zeer bekend in de oren. "Gelukkig staat

CWS nu wel al bekend als een zware studie. Van de 150 studenten die drie jaar geleden zijn begonnen zijn er nog maar zestig over. Veel studenten deden CWS gewoon naast hun andere studie maar dat lukte dus niet. Men denkt dat CWS-studenten ook altijd per defenitie vaag bezig zijn. Iemand die International Management studeert is op eens wèl fantastisch omdat het iets economisch is, terwijl volgens mij haast niemand weet wat IM nou precies inhoudt. Alleen van de buitenkant lijkt CWS vaag, verdedigt Margo, maar er zit weldegelijke een lijn in. Vooral het feit dat er veel actuele problemen aan de orde komen zoals bijvoorbeeld het uiteenvallende Joegoslavië, het milieu en de rechten van de mens, maakt het eigenlijk tot een studie waar je in de praktijk veel aan hebt. En als het over ethische kwesties als abortus en euthanasie gaat dan raakt dat je persoonlijk en is het echt niet zweverig meer. Je leert dit soort problemen op een 'CWS-manier' te bekijken. Heel relativerend doordat er allerlei disciplines bijgehaald worden. En natuurlijk met flinke discussies. Tijdens de blokken over het verdrag van Maastricht en Joegoslavië vlogen de vonken eraf, glundert ze.

Je zou je kunnen voorstellen dat juist een studie als CWS veel idealistische studenten trekt. "Ik denk wel dat CWS-ers wat progressiever zijn dan andere studenten", zegt Freek uiterst voorzichtig. Maar om nou te zeggen economen zijn zus, en rechtenstudenten zijn zo, nee, daar waagt geen van drieën zich aan. Ze durven alleen kwijt dat geneeskundestudenten over het algemeen erg sociaal zijn. Hebben Margo, Freek en Joyce dan wel persoonlijke idealen? Na lang denken rollen er wat standaard ideeën over tafel. Algemeenheden waar zelfs een VVD-der uit Wassenaar en een kraker uit Amsterdam-West het nog over eens kunnen worden: een schoon milieu, tegen rassen-discriminatie, vóór de rechten van de mens en AIDS proberen in te dammen. Ze gaan echter niet zover dat ze hun leven in het teken van deze wereldproblemen willen zetten. Persoonlijke ont-plooiing en leuk werk is toch wel belangrijker.

Over hoe dat te verwezenlijken maakt Margo zich geen grote zorgen. "Ik weet

zeker dat ik het op de arbeidsmarkt net zo makkelijk of moeilijk krijg als een afgestudeerde econoom. En ook al vind ik geen baan, dan heb ik in ieder geval zes jaar met enorm veel plezier gestudeerd. Dat vinden medestudenten van ander faculteiten vaak ook zo raar. Wat!, Jij vindt je studie leuk? roepen ze dan."

Freek, Joyce en Margot hebben in hun derde jaar moeten kiezen voor een bepaalde richting, een tracé. Freeks interesse ging uit naar de mens en natuur-variant. Wat hij daar in de toekomst mee wil, houdt hem nog niet zo bezig: "Ik beschouw mijn studie niet als een middel om aan een baan te komen, maar meer om mij geestelijk te verrijken. Ik wil ook niet meteen werken als ik klaar ben. Eerst wil ik me nog verder ontplooiën met allerlei cursussen. Daarna trekt de journalistiek of het onderzoek me wel."

Margo en Joyce kozen voor de techniek en maatschappij-variant. Joyce ziet een baan bij de overheid of het bedrijfsleven wel

zitten. "Op het gebied van beleid en technologie zijn wij goed geschoold. Daarmee zie ik mezelf later wel bij een ministerie een technologisch beleidsplan uitstippelen. Of als een soort voorlichter cursussen verzorgen binnen het bedrijfsleven." Margo heeft als ideaal "iets met techniek, vrede en veiligheid op het instituut voor vredesvraagstukken Clingendael. En ik ga waarschijnlijk ook proberen om in het "diplomaten-klasje" van buitenlandse zaken terecht te komen. Maar als dat allemaal niets wordt, ga ik ook net zo makkelijk maatschappijleer geven op een middelbare school."

Wat de toekomst hen ook zal brengen, over geld maken ze zich geen zorgen. Als ze maar gewoon kunnen leven, dan is het al genoeg. En ze zijn met weinig tevreden. Zet Freek op een stoel in Lumière, geef Margo een lekkere LP(!) en Joyce? Die is met een pakje abrikozen-thee en een boek van De Slegte in haar sas.

Van links naar rechts Freek de Bie, Joyce Lamerichs, Joost Bijlsma en Margo de Groot. Zij maken zich weinig zorgen over geld. Als ze maar gewoon kunnen leven dan is het al genoeg. (foto Nelis Tutkey)

Chris van der Grinten

Ik heb één regel: ik ga niet uit met afdankertjes van een ander.

Geluk in de liefde? Voor de meeste CWS-ers een absolute must. (foto Nelis Tutkey)

Diploma-uitreikingen Faculteit der Geneeskunde ac. jaar 1993/1994
 Woensdag 23 maart 1994
 Doctoraal (tijdstip wordt t.z.t. bekend gemaakt)
 Basisarts (tijdstip wordt t.z.t. bekend gemaakt)
 Woensdag 15 juni 1994
 Doctoraal 14.00 uur; Basisarts 15.00 uur
 Woensdag 14 september 1994
 Propaedeutische (tijdstip wordt t.z.t. bekend gemaakt)
 Doctoraal (tijdstip wordt t.z.t. bekend gemaakt)
 Basisarts (tijdstip wordt t.z.t. bekend gemaakt)
 De uitreikingen vinden steeds plaats in de St. Janskerk te Maastricht.
 Let op: meestal studeert er een groot aantal doctorandi en basisartsen in maart af. Mocht er naast 23 maart een extra uitreiking nodig zijn, dan vindt deze plaats op woensdag 30 maart 1994. Houdt hier dus in je planning rekening mee!!

Vacature in Commissie PMO 1-6
 Gezocht: enthousiaste medische student (1e fase) voor de Commissie PMO 1-6. Dit is de overkoepelende commissie die de veranderingen in het praktisch medisch onderwijs begeleidt.
 Van de student wordt verwacht: aanwezig zijn bij en actieve bijdrage in de vergaderingen; meediscussieren en beslissen binnen de commissie; het voorbereiden van vergaderingen; het regelmatig contact onderhouden met studenten uit andere commissies. Sollicitatie en informatie tot 6 januari bij Anton de Louw (tel. 433230) of Dankert Woutersen (tel. 637996).

Mededelingen Bureau Internationale Betrekkingen
 Cursus Engels: deelnemers aan deze cursus kunnen vanaf 30 november certificaat + restitutie helft cursusgeld (fl. 75,-) afhalen, alleen tijdens de spreekuren.
 Nog mogelijkheden voor studieverblijf in het buitenland in het kader van het keuze-onderwijs voor 3e, 4e, 5e en 6e jaars, periode okt. 93-okt.94. Het ERASMUS-uitwisselingsprogramma biedt nog mogelijkheden in: Bari, Milaan, Turijn (Italië); St. Etienne (Frankrijk); Gent, Luik (België); Berlijn, Witten, Herdecke (Duitsland); Aarhus (Denemarken); Uppsala (Zweden); Wenen (Oostenrijk); Lissabon (Portugal); Bristol (UK).

Oké, het is waar, uiteindelijk moet je het zelf doen, maar met een rijopleiding op maat van

AUTORIJSCHOOL R. ten BRINK

Op weg naar je Rijbewijs

- * - *Lessen in VW Golf*
- * - *f 40,- voor 60 minuten*

Telefoon 043-613426

GRATIS:
 screentest +
 oogmeting
STUDENTEN
 ENTREE KORTING
 Extended wear zachte
 lenzen van 295,- voor
 O.V. jaarkaart prijs

225
 per paar incl. GRATIS
 LENS VLOEISTOF

GRATIS SERVICEPAS
 Toptiek accepteert elke geldige servicepas van andere leveranciers onder dezelfde of gunstiger voorwaarden.

Markt 28
 Maastricht
 043-217065

BOURGOGNE

KLINIEK

ANTI-CONCEPTIE SPREEKUR

De Rutgershuizen zijn in Limburg in 1992 gesloten. De Bourgognekliniek heeft een deel van de taken van deze huizen overgenomen.
 U kunt bij ons op WERKDAGEN terecht voor de MORNING AFTER PIL. Verder is er wekelijks een anti-conceptie spreekuur, waarin adviezen en verstrekingen geboden worden. Voor dit spreekuur, dient een telefonisch afspraak te worden gemaakt.
 De Bourgognekliniek is op werkdagen telefonisch bereikbaar onder de nummers 043-211 399 en 254 990.

In het kader van het 200-jarig bestaan van de Stadsschouwburg in Maastricht is nu ook onze bonbon als beste geselecteerd

Friandises

Chocolatier

De vermaarde pralines van Maastricht

Wycker Brugstraat 55, Maastricht

Een goede start naar uw rijbewijs maak je bij:

Autorijschool B. Wellmann

- Lessen in VW Golf
- Volgens Fasenleerplan
- Altijd dezelfde instructeur
- f 39,- voor 60 min.

telefoon: 043-613798
 Ook voor theorie + spoedcursus

Standaard Boekhandel

Bergmans

Nieuwstraat 9
 6211 CR Maastricht
 Tel. 043 - 21 08 25

niet alleen voor studieboeken!

wel eens over nagedacht?

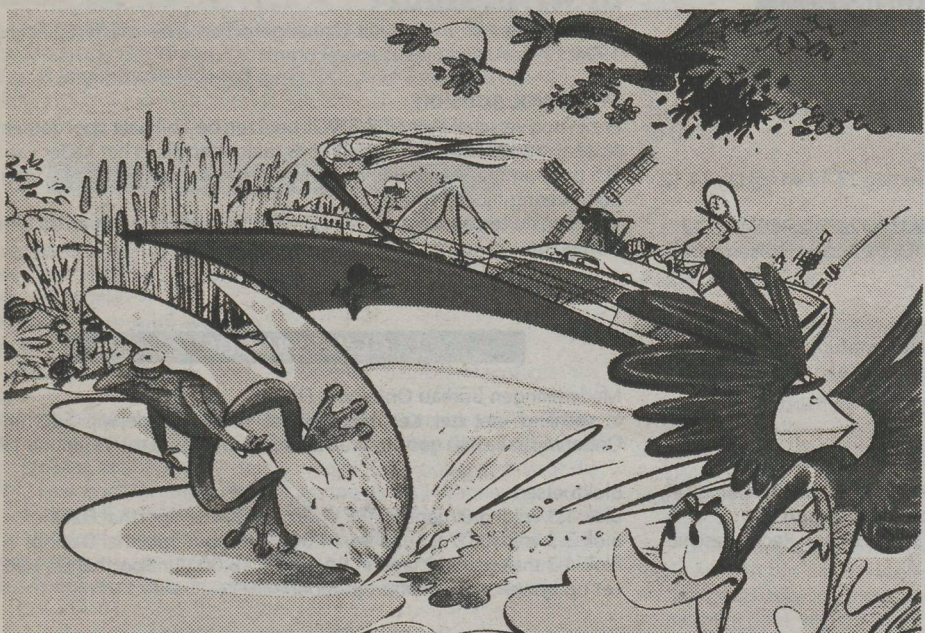
- pensioenbreuk
- flexibele pensioendatum
- V.U.T.
- lijfrente
- W.A.O. gat
- wijziging A.W.W.
- fiscaal voordeel
- belastingvrij sparen
- hoogste rendement

wel eens over gesproken?

pensioen adviesbureau pro civibus

tel. 020 - 570 82 08
 Stadhouderskade 140
 1074 BA Amsterdam

tel. 050 - 18 41 14
 Spilsluizen NZ 11
 9712 NR Groningen

BENT U ER OOK ZO EEN DIE VAN DE RUST OP HET WATER HOUDT?

E E R S T D E N K E N , D A N D O E N .

Kerstcollage van Sweerts en Van Megen

De wonderbare zonen van Herodes

Er wordt veel omhelsd en gezellig op elkaar afgegeven tijdens de repetities. (foto Nelis Tutkey)

Henri Faun, elf jaar, leerling aan de Maastrichtse Montessorischool, heeft het onlangs gemeten op zijn stopwatch. Zijn rol in 'Wonderbaar' duurt maar anderhalve minuut. En daar moet de dikkige krullebol liefst drieënehalf uur voor aanwezig zijn. Tenminste, zo lang duurde het de vorige keer. "Dus, ja, m'n vader zit buiten in de auto te wachten, dus of het nu niet even kan want ik moet al om elf uur naar bed en zo." Regisseur Ivo van Megen hoort ogenschijnlijk in alle ernst de smeekbede aan. "Zeg maar tegen je vader dat je hem belt als het is afgelopen. En dat het waarschijnlijk niet zo lang zal duren als de vorige keer." Faun, duidelijk niet helemaal tevreden met dit antwoord, hobbelt naar buiten. "Wat ben je toch vreselijk aardig," sneren de oudere acteurs naar Van Megen. "Zo kennen we je helemaal niet." De regisseur speelt een korte, hilarische woedeuitbarsting - tot veel plezier van zijn cast - en herstelt zich Pythonesk snel. "Alright!"

'Het hof van Herodes' is één van de zeventien scènes uit 'Wonderbaar', een kerstverhaal als een collage. Met studenten van Alles is Drama, maar ook met professionele acteurs, kinderen, zwakbegaafden, brandweerlieden en een paard. Een wild plan, dat in de repetities grotendeels verder zal worden uitgewerkt. Ze hebben nog één week de tijd. "Als we eerst een goede basis leggen," zegt regisseur Van Megen, "dan kunnen we van daaruit aankloten." In de kleine toneelzaal van 't Pesthuys, waar de scène aan het koningshof vorm moet krijgen, druppelen de acteurs één voor één binnen. Er wordt veel omhelsd en gezellig op elkaar afgegeven. "Je kunt wel merken dat je lang niet in de i't bent geweest," heet het bijvoorbeeld. Van Megen en collega-regisseur Margreet Sweerts controleren de kostuums. De meegebrachte schoenen zijn "enig", het haar van een actrice oogt "prachtig pré-menstrueel" en een van fazantenveren vervaardigd hoofddeksel is "echt Twin Peaks". Het tableau de la troupe doet nog het meest denken aan 'The Cook, The Thief, His Wife And Her Lover', de welhaast absurd gestyleerde film van Peter Greenaway. Alleen al om de kleuren: zwart, wit en hier en daar een rood accent. Maar ook om de decadente, van lust vervulde sfeer die Van Megen en Sweerts het paleis van de jodenkoning hebben toebedacht.

Twee studenten, gezeten aan de voeten van de oudere acteur die Herodes speelt, zijn verward in een druiperige tongzoen. Als ze even verstoord opkijken, breekt een glinsterende kwijldraad in de felle spots. Een welgevormde jongedame met zwart bh-tje bewondert zichzelf in een spiegel. Later zal dat ongetwijfeld een spiegel worden. De twee tienerzonen van de koning proberen hun vader te verleiden tot het drinken van de gifbeker. Herodes zelf, een perfide glimlach om de mond, ziet zijn bierbuik aangenaam gestreeld door een mager mannetje - dezelfde student overigens, die voor alle aanwe-

zigen eerst "Niet kijken" schreeuwt, om vervolgens uitgebreid van T-shirt te verwisselen. "Alright! Perfect. Heel goed wat je daar deed. Hou dat erin." Van Megen lijkt te regisseren vanuit de losse pols. Suggesties van acteurs worden serieus overwogen. Onbedoeld grappige spelmomenten krijgen een vaste plaats in het script. Enig minpunt -voor zover een repetitie daar zicht op biedt- is de hardnekkig doorsijpelende nicherigheid van sommige spelers. Nodeloos truttige handgebaarntjes en flauwe huppeltjes, die de door regisseur Sweerts als unheimisch omschreven voorstelling af en toe een licht Ikea-geurtje geven.

Rob Kuypers, elf jaar, leerling aan de Maastrichtse Montessorischool, is bang voor een dubbele longontsteking. Dus of dat glas water, dat Herodes in zijn gezicht moet gooien, vandaag niet gevuld hoeft te zijn met water. Van Megen vindt het goed. Kuypers speelt, net als zijn school- en leeftijdsgenoot Henri Faun, een zoon van de gevreesde jodenkoning. Tussen de bedrijven door lezen de twee tieners uit Donald Duck en uit een boekje over Jurassic Park. En ze staan interviews toe.

Kuypers en Faun vinden dat ze het goed hebben getroffen. Alle andere Montessorianen die aan 'Wonderbaar' deelnemen, hebben de rol van een schaap. "Dat is natuurlijk niet zo interessant," zegt Kuypers. Hij en Faun hebben weliswaar ook geen tekst, maar ze mogen van Van Megen wel een beetje mompelen op de achtergrond. Wat mompelt Faun dan? "Als je dit drinkt, dan spat je kop open." Want ze spelen dus dat ze de koning willen vergifigen. Acteerervaring deed het tweetal op in de kerstmusical op school. Dit is natuurlijk het echte werk. "Veel professioneler," zegt Faun. "Hier staan bijvoorbeeld stoelen klaar voor het publiek." Ook over de regisseurs zijn ze te spreken. Hoewel, Van Megen is volgens de krullebol "soms wel erg streng". Het komt voor dat ze de scène tien keer moeten overdoen. En dat de regisseur een keer "vervelend rotjochie" heeft geroepen, dat vindt Faun ook niet zo gezellig. Maar al met al doet Van Megen "zijn werk toch wel goed". De liefde voor het acteren is er althans niet minder om geworden. Kuypers' ideaal is de hoofdrol in een karatefilm met veel bloed en actie. Net als Bruce Lee? "Nee, joh, dat is kung fu!" Jean Claude Van Damme, dat is de man. Naar het voorbeeld van die Muscles from Brussels neemt de tengere Kuypers

nu karateles. Een toneelopleiding zit er echter niet in. "Er zijn zoveel acteurs," weet Kuypers. "Het is heel moeilijk om aan te bak te komen." Dat zei zijn vader hem óók, en die kan het weten, want "hij gaat binnenkort promoveren in de scheikunde". Volgens de elfjarige is dat een prachtig vak. Hij wil zelf ook het liefst scheikundige worden. Die actiefilm kan dan 's avond en in het weekend worden opgenomen.

"Alright!" Van Megen roept zijn acteurs na de pauze bijeen. De scène met Herodes gaat nog eens op herhaling. De meeste aandacht krijgen nu de drie Wijzen uit het Oosten, professionele acteurs waarvan er één echter een hele tijd niet op een podium heeft gestaan. Het valt niet op. De banaan die doorgaat voor een sterrekijker, wordt als vanzelf de bedoelde sterrekijker. Reden voor de regisseurs om te gaan voor de banaan. "Of misschien toch niet?" Van Megen voert regelmatig fluisteroverleg met collega Sweerts. Hoe een en ander er uiteindelijk uit zal zien, het is ook het regisserend duo nog niet helemaal duidelijk. Er moet nog zoveel geregeld. Jachthonden, kamelen, varkens, een zestigkopig kinderkoor en het al eerder genoemde paard. En dat moet allemaal één worden. Met als middelpunt natuurlijk het kindeke Jezus. In 'Wonderbaar' uiteraard verbeeld door een echte baby.

Buiten toetert een claxon. De zonen van Herodes worden netjes afgehaald. "Als je nog meer vragen hebt, kun je me altijd bellen," zegt Faun, terwijl hij zijn Donald Duck oprott. "Ik sta gewoon in het telefoonboek."

Eugène Baak

'Wonderbaar', een kersttoneelstuk van Margreet Sweerts en Ivo van Megen, wordt gespeeld op 21, 22 en 23 december in het complex van de voormalige Combi aan de Capucijnengang. Aanvang half acht.

Agenda

donderdag 16 december

- Edmond Bellefroid: een veelzijdig kunstenaar**, lezing, Aula RL, 19.30
Romantici tegen wil en dank, lezing, Akademie Beeldende Kunsten, 20.00
Ik heb een tong, toneelwerkpl. Kruis van Bourgondië & Theater Tryater, Kruis van Bourgondië, 20.00
Bennie Netjman, Vrijthoftheater, 20.15
Een mensenhater, toneel, Theaterensemble Het Vervolg, 20.30
Popband Sour Mach, Orakelkerstfeest, Andere Wereld, 21.30

vrijdag 17 december

- Edmond Bellefroid Symposium**, lezing, Vrijthoftheater, 10.00
Kerstconcert, Muziekschool Kumulus, 19.30
Forumavond Sarajevo, Aula RL, 20.00
Ik heb een tong, toneelwerkpl. Kruis van Bourgondië & Theater Tryater, Kruis van Bourgondië, 20.00, 21.00, 22.00
Moussorgsky/Prokofiev/Rachmaninov, St. Petersburg Symp. Ork., Vrijthoftheater, 20.15
Een mensenhater, toneel, Theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30

zaterdag 18 december

- Koren voor Sarajevo**, OL Vrouwekerk, 14.30
Ik heb een tong, toneelwerkpl. Kruis van Bourgondië & Theater Tryater, Kruis van Bourgondië, 20.00, 21.00, 22.00
Thebes Dols, cabaret, Vrijthoftheater, 20.15
Turkse muziek, Istanbul Sufi Ensemble, St. Janskerk, 20.30
Kerstconcert, Cappella Sancti Servatii, St. Servaaskerk, 20.30
Een mensenhater, toneel, Theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30
Projectgroep Dans/Quadrans, Theater Kumulus, 20.30

zondag 19 december

- Adventsconcert**, Bachkantoor Zuid-Limburg, Kerk St. Pieter op de Berg, 14.30
Muzikaal matinee met 'Alazan', Boekhandel Arcadia, 14.30
Symfonie Ork. Conservatorium en Koninklijk Vlaams Conservatorium, Vrijthoftheater, 15.30
Kerstconcert, Cappella Sancti Servatii, AZM, 16.00
La Lupa en Frizzle Fry, Berghmans, 20.30

maandag 20 december

- Kwaad bloed**, filmlezing Fons Castermans, Filmtheater Lumière, 20.00
Glenn, toneel, Toneelgroep Amsterdam, Vrijthoftheater, 20.15

dinsdag 21 december

- Wonderbaar**, kerstspel, Theaterstichting, Theaterstichting La Meuse, Combi, 19.30
Bewegen en bewogen worden, lezing, Aula RL, 20.00
Stef Bos, luisterlied, Vrijthoftheater, 20.15

woensdag 22 december

- Wonderbaar**, kerstspel, Theaterstichting La Meuse, Combi, 19.30
Paul van Vliet, theatershow, Vrijthoftheater, 20.15
Kerstconcert, Heerder en Meyels Mannenkoor, St. Janskerk, 20.30

Exposities

- De Aanloop III**, Pieter Breughel de Jonge, tekeningen nieuwbouw Aldo Rossi, Romeinse sculptuur uit Zuid-Limburg, Bonnefontenmuseum, Dominikanerplein 5, 23 okt. t/m 11 febr., di t/m vr 10.00-17.00, za, zo 11.00-17.30
Marijke Stultiëns, werken met en van papier, **Joséphine Verbiest**, schilderijen en collages, **Dette ten Doeschate**, schilderijen, Galerie Tracé, A. Battalaan 31, do 14.00-18.00, vr en za 12.00-17.00, 14 nov. tot 18 dec.
Maarten van Dreven, schilderijen en aquarellen, Galerie Anny van den Besselaar, Tafelstraat 6a, do t/m zo 13.00-18.00, 21 nov. tot 3 jan.

Speelweek van 16 december t/m 22 december

- Filmbuis Lumière, Bogaardenstraat 40b
The cement garden, 20.00
Medea, 20.30
Jamon, jamon, 22.00
Henry, portrait of a serial killer, 23.00 (do, vr, za)
 Cinema Palace, Wyckerbrugstraat
A perfect world, dag. 20.45, za, zo, wo ook 14.15
Sleepless in Seattle, dag. 18.30, 21.30, za, zo, wo ook 14.30
Aladdin, dag. 18.00, za, zo, wo ook 14.30
Jurassic Park, dag. 18.00
The fugitive, dag. 21.00
Mabi, Kleine Gracht 24A
Aladdin (Engelse versie), dag. 18.30, 21.15
Aladdin (Nederlandse versie), za, zo 13.15, 15.45, wo 14.30
Hard Target, dag. 21.15
Beethoven the 2nd, dag. 18.30, 21.15, wo ook 14.30, za, zo ook 13.45, 16.15, 21.15
The Muppets Christmas Carol, dag. 18.30, za, zo ook 13.15, 15.45
Little Buddha, dag. 17.45, 21.00 za, zo, wo 14.15
 Cine "K", St. Bernardusstraat 13
The house of the spirits, dag. 20.30

Onderbroekenautomaat

Ik fietste van de week naar de werken (langs alle verkeersopstoppingen) en tot mijn verbazing hing in de struiken langs de weg opeens een piquante damesonderbroek (pastelblauw, met kant & ruches). Het was weliswaar een inmiddels heftig bemodderde onderbroek, maar niettemin bracht het beeld weer wilde fantasieën bij mij teweeg.

Om alleen al enkele gedachten en regels te wijden aan het vraagstuk hoe zo'n onderbroek daar nu arriveert stimuleert een ongebreidelde stroom wilde bepeinzingen door de synapsen.

Waarom deed ze hem in de eerste plaats uit? Was het kledingstuk achtergelaten na het gepassioneerd verrichten van de liefdesdaad op het sfeervolle parkeerterrein van het MECC? Was het wellicht niet van een vrouw maar van een hoogleraar die -bang voor ontdekking van zijn travestitische of fetisjistische neigingen- bij een klop op de deur snel het smakelijke onderbroekje waar bij juist zijn neus in begraven had door de kier van zijn gevangenisbeglazing naar buiten proppte?

Natuurlijk is het leuk om te speculeren over de herkomst van zo'n slip, maar de sterkste gedachte die bij mij opkwam was geen overweging maar een herinnering, een associatie.

Vroeger, heel vroeger, moest je bij het weghalen of ophalen van vrienden en/of familie van een spoorwegstation een perronkaartje aanschaffen. Zo werd het ophalen van mijn oma van het Amstelstation nog een heel avontuur.

Samen met mijn vader betrad ik dan, het roze kaartje in de knuistjes geklemd, de smoezelig geel betegelde catacomben van het station. Het rook er altijd lichtjes naar pies. Kennelijk kreeg je met het perronkaartje ook toestemming om ergens achter zo'n houten transportkarretje te hurken en je behoefte te doen, overwoog ik toen. Het was dus al met al reeds een buitengemeen spannende onderneming om mijn oma op te halen, maar de mystieke spanning kwam op de weg naar buiten (oma sjoerend aan haar karbies) tot een climax: de onderbroekenautomaat!!!!

Aan een pilaar was een buitenmodel snoepmachine bevestigd waarbij voor het raampje een viertal glimmende onderbroekjes om aandacht drongen. Groot raadsel: wát kan er in de bemelen met een vrouw in trein of op station gebeuren dat zij een acute behoefte aan schone onderbroeken ontwikkelt??

Van ongewenste intimiteiten had in die dagen nog geen rechtschapen Nederlander gehoord, laat staan een meisje van acht. Maar luierbreekjes -om een door onverwerkte Hoge Nood doorweekte broek te vervangen- waren het overduidelijk ook niet.

Na vele expedities naar het Amstelstation moest ik toch tot de conclusie komen dat deze franjege, frivole, enigzins dysfunctionele glimbreekjes te maken moesten hebben met iets Vies. Maar wat? Maar WAT!? Pas later, heel veel later, kwam ik tot het inzicht dat het Amstelstation wellicht een verzamelpaats van lingerie-fetisjisten was waar het lokale CAD wehwillend tegemoet kwam aan een onmogelijke verslaving.

Of?

Eva

Mannen met idealen

Ze worden verdacht van blasfemie, tovenarij, pederastie, patronage en vrouwenhaat. In het dagelijkse leven zijn ze accountant, advocaat, aannemer, belastingdeskundige, vertegenwoordiger, zakenman, bankdirecteur of personeelsfunctionaris. Eens in de twee weken roeren ze de troffel in de loge in de Heggestraat. Dan gaan ze beitel. Dan spreidt de Keurmeester het witte zand uit en tekent hij een zon en een maan. Dan zet hij met het knopenkoord de bouw uit en controleert het werk met passer en winkelhaak. Met waterpas en schietlood worden de horizontale en opgaande lijnen bepaald. Dan hakken ze, en schaven ze aan ruwe stenen. Die ruwe stenen zijn ze zelf: hun ideaal is om er een gave, kubieke steen van te maken. Met die stenen wordt een betere wereld gebouwd.

BERICHT UIT MAASTRICHT

De koffie en de vlaai, en later de whisky en sigaren zijn gratis vanavond. Het is de Maastrichtse vrijmetselaarsloge 'La Persévérance' er blijktbaar veel aan gelegen om de waas van geheimzinnigheid weg te nemen waarmee de vrijmetselarij is omgeven. Achtbare Meester Zemmer (in het dagelijkse leven belastingconsulent) komt vertellen hoe gewoontjes de vrijmetselaars zijn: slechts 500 gulden contributie per jaar en zelfs een werkloze is lid. Broeder Meijer (zakenman in ruste) legt uit hoe een snelle yup-avant-lal-lettre erachter komt dat hij meer idealen heeft dan alleen maar veel geld verdienen, en hoe hij ze bij de vrijmetselaars verwezenlijkt ziet. En Broeder Dielemans (in het dagelijkse leven bedrijfsadviseur) beweert bij een werelds glas bier dat hij geen ketter is: "Ik ben nu twintig jaar vrijmetselaar en ik heb nog nooit zo vaak de bijbel geraadpleegd om antwoorden te vinden op levensvragen als in die periode."

Meester Zemmer bedankt Broeder die en die voor zijn visie: de vrijmetselaars hebben er geen. In 1738 verbood paus Clemens XII katholieken om vrijmetselaar te worden. De Vrije Gedachte werd als een bedreiging gezien voor de katholieke dogma's. Uit het wollige vrijmetselaarsjargon blijkt hoe expliciet, overdreven, verkrampt bijna dit recht nog altijd wordt gebezigd. Als de leerling-vrijmetselaars tijdens de 'comparities' een 'bouwstuk' leveren (een spreekbeurt over een maçonniek onderwerp, dus niet over de vergrijzing in Nederland, maar over de Tempeliers, de Kabbala of Jung) dan vindt daarna niet een discussie plaats, maar een samenspraak: de vrijmetselaars hebben geen gelijk. Het gelijk is aan de eenling. En zo kan het in de Maastrichtse loge verkeren dat een dienstweigeraar en een generaal het eens worden.

Achtbare Meester Zemmer zegt: "Wij hebben een gemeenschappelijk ideaal. Dat ideaal is een betere wereld. Net als in een kerk gebruiken wij allerlei symbolen, rituelen en teksten om een mystieke, religieuze sfeer op te roepen. Geen wierook, kelk, hostie of gebed, maar de hamer, de beitel, de passer en de winkelhaak. Die instrumenten gebruiken we om onze idealen te verwezenlijken: de ruwe steen moet een gave steen worden. Dat doe je niet alleen door aan jezelf te schaven, maar ook door naar anderen te luisteren. Want twee ruwe stenen schaven ook elkaar tot kubiek." Broeder Dielemans legt nu uit waarom vrouwen niet lid mogen worden van 'La Persévérance': "Dat is historisch zo gegroeid. De symbolen van de vrijmetselaars zijn niet geschikt voor vrouwen. Niet voor niets richten vrouwen eigen loges op: de Femina Textura. Daar zijn de hamer, de beitel, de passer en de winkelhaak vervan-

gen door de kluwe wol, het spinnewiel en weefgetouw. Met die symbolen wordt veel beter geappelleerd aan de belevingswereld van de vrouw. Het gaat tenslotte om een religieus gevoel, en dat kan alleen maar bereikt worden met begrijpelijke hulpmiddelen." Het bouwen geschiedt in de werkplaats: de tempel. Ze begroeten elkaar tweewekelijks door elkaars middenhandsbeentje te beroeren. De Achtbare Meester opent de zitting met drie harde slagen, "die van het Oosten uitgaan en in het Westen zullen weerklinken.". Daarbij spreekt hij de woorden: "Moge het licht met volle kracht schijnen in de loge." Een Broeder Opzichter ontsteekt drie kaarsen onder het uitroepen van "wijsheid!", "kracht!", en "schoonheid!"

Een favoriete vrijmetselaarskreet luidt: 'Wij zijn geen religie, maar wel religieus.' Geen christen, geen ketter, geen heiden. De bijbel die in de tempel op een kubieke steen opengeslagen ligt, berust op toeval, zegt Broeder Meijer. Men gebruikt een religieus handvest dat op die plaats voorhanden is. In andere landen is dat een Koran of Thora. God bestaat niet voor de vrijmetselaar, net zo min als Allah, Wodan of Shiva. Wel een Opperbouwmeester des Heelals, voorgesteld door een driehoek met daarin een Alziend Oog. De vrijmetselaar ziet het als zijn taak het werkplan van de Opperbouwmeester des Heelals te helpen voltooien.

Op het moment dat er Gebouwd wordt, zijn de vrije metselaars niet meer geïnteresseerd in banale weetjes. De vraag waar men is, wordt steevast beantwoord met "In het Oosten!" Wedervraag: "In welk Oosten?" Antwoord: "In het Oosten Maastricht!" En hoe laat zou het zijn? "Het is Volle Middag, naar de stijl der Vrije Metselaren!" Iets later is het "Volle Middernacht, en méér!" Een vrijmetselaar is in het profane leven gemiddeld vijftig jaar oud, maar in de loge gevraagd naar zijn leeftijd kan het antwoord luiden: "Drie jaar, naar de stijl der Vrije Metselaren!"

Het geheim van de rituelen blijft geheim, zegt Meester Zemmer, omdat de vrijmetselarij een 'inwijdingsgenootschap' is. Een nieuw lid wordt leerling, na een tijdje wordt hij gezet, en dan kan hij bevorderd worden tot meester. De inwijding gaat gepaard met rituelen, die hun kracht verliezen als de nieuwkomer bekend is met de inhoud daarvan. Mozart verraadde de rituelen in de 'Zauberflöte'. Dat betekende zijn dood, fluisteren de tegenstanders, die ook graag geloven dat satan in de loge heerst.

Zolang de vrijmetselaars in het duister blijven metselen aan een betere wereld wordt er wild gespeculeerd. Vrij Nederland schreef handenwrijvend: "En, ach, als het schootsvel zou kunnen spreken van al dat ontuchtige, dat achter het kunstig bewerkte leder broeit en gloeit!"

De geheime rituelen, mysterieuze symbolen en esoterische teksten verschaffen de vrijmetselaars het door henzelf zo gehate imago van een perverse sekte. En hoe openlijk ze ook afstand doen van blasfemie en tovenarij, Meester Zemmer wil niet hetzelfde lot als Broeder Mozart beschoren zijn. Dus geen boekje open over de rituelen. "Het wordt immers altijd verkeerd uitgelegd. Alsof je een dove probeert uit te leggen hoe Mahler klinkt." Om toch een tipje van de sluier op te lichten verklapt Zemmer - heel maçonniek (= diplomatiek) - enkele titels van 'verradersgeschriften'.

Aan het eind van een loge verbreekt de Achtbare Meester de betovering met een "ziet naar mij, mijn Broeders, met het teken, met de handslag" en wenst hen een "gaat heen in vrede en bewaart het geheim." De vrijmetselaars kussen thuis hun vrouwen en kijken nog even profaan TV.

De werkplaats van de Maastrichtse vrijmetselaars. Hier wordt gebikkeld, gehakt, gestapeld en geschaafd. Hier wordt Gebouwd aan een betere wereld. (foto Nelis Tutkey)

Wim Ortjens